

HİLALİAHMER MECMUASININ

TEVKALÂDE SAYISI

No.: 132

ANKARA

TÜRKİYE HİLALİAHMER CEMİYETİ

CUMHURİYETİMİZİN ONUNCU YIL DONUMUNDU KUTLULAR

MECMUANIN YUZ OTUZİKİNCİ SAYISI

ONÜÇÜNCÜ YIL

29 İLK TEŞRİN 1933

ANKARA

Bu sayıdaki yazılar

- 1 — Cümhuriyetimizin onuncu yıl dönümünü kutlularız.
- 2 — Hilâliahmerin tarihçesi.
- 3 — Büyük Mustafa Kemal, Türk Cümhuriyeti, Sulh.
- 4 — Türkiyede Hastabakıcılık ve Hilâliahmer Hastabakıcı Hemşireler mektebi.
- 5 — Erenköy Verem Dispanseri.
- 6 — Afyonkarahisar Madensuyu.
- 7 — Oyun kâğıtları.
- 8 — Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti Sanatevi.
- 9 — Gençlik Hilâliahmeri.
- 10 — Salibiahmerin sulh yolundaki gayeleri Sükûn ihtifali. - (Trev).
- 11 — Salibiahmerin millî beynelmiletciliği.
- 12 — Fransızca kısım.

Ülkemizin Ulu Hamisi
Gazi Mustafa Kemal Hazretleri

*Hilâliahmer Heyeti Umumiyesine senelerdenberi
riyaset eden Büyük Millet Meclisi Reisi
Kâzım Paşa Hazretleri*

Derç edilmeyen evrak
iade edilmez.

Türkiye

Makale ve iylânlar Ankarada
HİLÂLİAHMER MECMUASI
müdürlüğüne gönderilmelidir.

Hilâliahmer Mecmuası

ANKARA

Telefon numarası 3922

Merkezi Umumi tarafından iki ayda bir neşr olunur.

Cümhuriyetimizin Onuncu Yıl Dönümünü Kutlularız

Yokluk içinde bir varlık yaratarak milli şerefimizi, haysiyetimizi kurtarmak üzere başımıza geçen büyük yapıcımız ve Cümhur reisimiz Gazi Mustafa Kemal'in; ve ona bütün varlığıyla inanan, gösterdiği yolda yürüyen başlarımızın himmetiyle, saltanat heyulâsı bundan tam on sene evel ortadan kaldırılmış ve yerine Cümhuriyet idaresi konmuş ve cihan tarihinin yeni bir dönüm noktası başlamıştır.

Asırlarca ihmal edilmiş varlığımızı yeniden canlandırmak ve ünlü soyumuzun parlattığı ilk medeniyet ışığını tekrar elimize alarak yeni harikalar vücade getirmek imkânını bize temin eden Cümhuriyeti bu mutlu idareyi büyük minnet ve şükranla kutlulamak bütün vatan evladı için bir borç, bir şereftir.

Bütün dünyanın gözlerini tükür ve gıpta ile üstüne çevirten Cümhuriyet idaremizin ülküsünü tahakkuk ettirmek için on senede yaptığımızı görerek iftihar eylemek hakkımızdır.

Bizi bugüne ulaştıran ve varlığımızı herkese tanıtan, saydıran Türk Cümhuriyeti hükûmetinin şu on senelik zamanda Cemiyetimize göstermiş olduğu himaye ve sahabeti, buna karşı duyduğumuz minnettarlıkları, başardığımız işleri utak bir tarihçeye sıkıştırarak okuyucularımıza arzylemeği bir vazife telâkki ettik.

Türkiye Hilâliahmer Cer

Hilâliahmerin Tarihçesi

Jenev menafit umumiye cemiyeti. 1864 Jenev mukavelesnamesi. Saliblahmer. Osmanlı hükûmetinin bu mukaveleyi kabul ve imza etmesi. 1869 da Berlinda toplanan saliblahmer konferansına Osmanlı murahhaslarının iştiraki. Doktor Aptullah Begin (Hammer Schmidt) teşebbüsü. Beyannamesi. Mecruhin ve zuafayı askeriyeğe imdat ve muavenet cemiyeti. Babıâli ve seraskerinin bu cemiyeti kabul ve tasdik etmemesi. Beynelmillet saliblahmer komite rei i Mâyûs Gâ-tav Möngeyin Doktor Peştamalcıyana mektubu. İttihat devrinde hilâliahmer, meşrutiyet devrinde hilâliahmer, Cümhuriyet devrinde hilâliahmer.

× 1859 senesi haziranının yirmi dördünde; Fransızlarla Avusturyalılar arasında vukua gelen meşhur (Solferino) meydan muharebesinde yaralanan askerlerin bakımsızlığı ve bunların bu suretle birbir ızrap içinde çırpınarak can vermeleri; kalbi şefkat ve insanlık duygularıyla çarpan bir çok asil ve necip ruhlu insanları müteessir ediyor, düşündürüyor, bunlara bakmak, imdatlarına koşmak için bir çare aratıyordu.

Solferino harp meydanını gören ve bu feci manzaralara şahit olanlar arasında (Jenev)li (Henri Dünan) da vardı. İsviçrenin bu asil ve necip duygulu evlâdı; kendi gibi düşünen, çalışmak istiyen bir kaç arkadaşının başına geçti tedarik edebildiği malzeme ile memleketleri için döğüşürken yaralanan ve bakımsız kalan kırk bin biçarenin imdadına koştu. Bu küçük ve insani hizmet ve teşebbüs (Dünan) ın dîماغında bir ülkü ve bir imkân uyandırdı. Ülkünün ruhu; (yaralıların ve onlarla meşgul olacakların bitaraf tanınması, onlara taarruz edilmemesi), imkânına gelince: (Bu ülküyü eihana yaymak, efkârı hazırlamak) cümleleriyle hülâsa edilebilir.

× İşte bu maksatla (Dünan) (Solferino hatıratı) adlı kitabını yazdı ve içinde gördüklerini, yaptıklarını ve medeni milletler istediği taktirde yapılabilecek şeyleri saydı. ×

Başlangıçta pek mühimsenmeyen bu kitap, az zamanda birçok defa basıldı, müteaddit dillere çevrildi.

× (Dünan) gibi düşünen başka ülkücüler de vardı. Meselâ (Napolî)de Doktor (Palasciano), Pariste (Henri Arlout) ve ilâh... Bu zevat (Dünan)ın ülküsünü benimsediler, muhitlerinde bu fikri ülkü suretinde yaymağa çalıştılar. ×

Ve az zaman içinde de maksatlarını dinletecek bir zemin yaratmağa muvaffak oldular. Müteferrik surette çalışmadan ve resmî bir il tarafından himaye görmeden ülküyü tahakkuk ettirmek hemen imkânsızdı.

Müteşebbisler bu himayeyi İsviçrede buldular. Jenev şehrinde (Jenev Menafii Umumiye Cemiyeti) namıyla bir teşekkül vardı ve bunun başında (Güstav Möniye) adlı hassas kalpli bir zat bulunuyordu (Möniye) de (Dönan) gibi bir ülkücü idi. O da (Dönan) ve arkadaşlarının vücade getirmek istedikleri insanî bir teşebbüse taraftardı. (Möniye) bu teşebbüse cemiyetini alakadar etti, çalıştı ve neticede yarı resmî mahiyette bir Konferans toplamayı düşündü. Bu düşünce zamanla tahakkuk sahasına girdi, taraftar buldu ve neticede 1863 senesi Teşrinievvelinde bir konferans toplandı. Konferansın ruznamesi şu üç madde ile hülâsa edilebilir :

1 — Harp zamanında, muharip devletler tarafından seyyar ve sabit hastahanelerin, resmî sıhhiye memur ve müstahdeminin ve muharebeye sahne olan memleket ahalisinden yaralıları muavenet edenlerin ve bizzat yaralıların bitaraf addedilmeleri.

2 — Orduların sıhhi heyetleri için veya hiç olmazsa her ordunun sıhhi memurları için müşterek bir alâmeti farikanın kabulü.

3 — Her memlekette seyyar ve sabit hastahaneler için müşterek bir bayrağın kabulü.

Konferansın mesaisi medenî muhitlerde iyi bir tesir husule getirdi. Lâkin ^{yarı} resmî mahiyette toplanan bir konferansın verdiği kararlar hükümetler tarafından resmen kabul ve tasdik edilmedikçe yine hiç bir şey yapılmış telâkki edilemezdi. İşte bu noktayı canlandırmak için yeni bir gayrete, teşebbüse lüzum vardı. Bu gayreti bu teşebbüs bu defa (İsviçre Federal Meclisi) üstüne aldı. X

Evelce (Jenev Menafii Umumiye Cemiyeti) nin teşebbüsüyle toplanan yarı resmî konferansın mukarreratını kabul ettirmek ve bir sene sonra toplanmak üzere o zamanın hükümetlerine bir davetname gönderildi. X

X Bu davete icabet eden on altı devlet murahhası İsviçre orduları baş kumandanı jeneral (Düfur) un riyaseti altında Jenev'de toplandı. Ve bir çok müzakerelerden sonra 1864 senesi ağustosunun yirmi ikinci günü meşhur (Jenev mukavelenamesi) ni vücade getirdi ve bu işlerle devamlı ve daimî surette meşgul olmak üzere bir komite teşkiline karar verdi. X

Bu insanî teşebbüs; (İsviçre federal meclisi) tarafından alındığı için konferansa iştirak eden hükümetlerin mürahhasları; ebedî, tarihî ve aynı zamanda bir şükran hatırası olmak üzere bayrak ve alâmeti farika hususunda İsviçre müttehit hükümetleri bayrağının renklerini beyaîs etmek suretiyle yani kırmızı zemin üzerine beyaz salıp yerine, beyaz zemin üzerine kırmızı salibi koyarak bunu bir alâmeti farika olarak tanımak ve teessüs eden komiteye de isim olarak (Salibiahmer) komitesi namını koymağa karar vermişti. X

* Burada işaret ve alâmet olarak kullanılan Salibiahmer bayrağındaki salıp ile cemiyetin ismi olan Salibiahmerin dinî bir mahiyetli olmadığına * işaret ederiz.

İşte (Salibiahmer) komitesi, ve millî Salibiahmer cemiyetleri bu suretle doğmuş yayılmış ve bütün medenî memleketlerde varlığını göstermiştir.

Yukarda bahsettiğimiz Jenev mukavelenamesinin bir maddesinde Jenev içtimasına murahhas göndermemiş ve bu suretle müzakereye iştirak edememiş olan devletlere de mukavelenin bir suretinin tebliğini ve ahkâmının kabul ve imzası için de bir sene mühlet verilmesi esası üzerinde mutabık kalınmıştı. Osmanlı hükûmeti de mukavelenin bu maddesine tevfiikan konferansa iştirak etmediği halde bahsettiğimiz maddeye tevfiikan 1865 senesi Temmuzunun beşinci günü mukaveleyi imza ve kabul eylemişti.

Bu suretle, memlekette millî bir Salibiahmer teşkilâtı vücade getirmeyi ve (Jenev) mukavelenamesindeki bütün ahkâma riayet eylemeyi deruhte etmişti. Lâkin Osmanlı hükûmeti bu hususta hiç bir teşebbüste bulunmamıştır.

Osmanlı ülkesinde Salibiahmer teşkilâtının ilk müteşebbisi Doktor (Abdullah Hammer Schmidt - Hammer Şimit) Beydir. Bu zat o zamanlar ve o zamanki tabirle, mektebi tıbbiyei şahane ilmülarz ve meadin muallimi idi. Kendisi aslen bir Alman âlimidir. 1867 senesinde Pariste açılan sergi zamanında, toplanan sıhhiye konferansına hükûmet tarafından murahhas olarak gönderilmişti. Bu tarihte yine aynı şehirte Salibiahmer konferansı toplanmıştı.

1865 tarihinde (Jenev) mukavelenamesini imzaladığı halde bu kongreye Hükûmeti Osmaniye'nin iştirak etmemesi, o tarihe kadar salibiahmer teşkilâtını yapan ve Jenev mukavelesi ahkâmını memleketlerinde tatbik eyleyen hükûmetler murahhaslarının nazarı dikkatini celp eylemişti. İşte bu dikkat üzerinedir ki kongrede Fransız murahhası bulunan Kont (dö Serüriye - de Seruries) nin ve (Jenev) merkez komitesi murahhası meşhur (Hanri Dünan - Henri Dunan) nın Osmanlı murahhası Abdullah Bey'e birer mektup göndermesine saik olmuştur.

Her iki mektupta da Abdullah Bey'e salibiahmer müessesesinin delegesi sıfatı suretiyle hitap olunuyordu.

Abdullah Bey İstanbul'a avdetinde bu mektuplardan aldığı ilham ve kuvvetle İstanbul etibbasına bir beyanname neşretmekle işe başladı.

Beyannamede, maksat izah edildikten sonra bir içtima akti teklif olunuyordu. Filhakika beyannameyi alanlardan 66 kişi - ki bunun 43 ü doktor mütebakisi de yerli ve ecnebi yüksek mevkili zevattı - icabet eyledi.

İlk içtimada; maksat izah olunduktan sonra teesüs edecek (mecruhin ve zuafayı asakiriyeyi Osmaniye'ye muavenet) namile bir cemiyet teşkiline ve bunun nizamnamei esasısını hazırlamakla mükellef bir komite seçilmesine karar verildi.

Komite tarafından hazırlanan nizamnamei esası 1869 senesi temmuzunun yedisinde toplanan heyeti umumiye tarafından tasvip edildi.

Ve aynı tarihlerde yani 1839 senesinde, Berlinde toplanan beynelmilel Salibiahmer konferasına Berlin sefiri Aristarki Beyle Paris Ateşemiliteri Binbaşı Hüsnü Bey hükûmeti Osmanîye tarafından murahhas olarak memur edildiler ve konferansa iştirak eylediler. X

Yukarda yazdığımız veçhile heyeti umumiye tarafından kabul edilen (mecruhin ve zuafayı askeriyei Osmanîyeye muavenet) cemiyetinin nizamnamei esasisini hükûmete arz ve tastik ettirmek üzere evelce nizamnameyi ihzar eden komite memur edildi.

Nizamnamenin ve teşkilâtın ruhu harp zamanındaki yaralı askerler ve heyeti sıhhiye meselesi olduğundan Babîâlî kendisine arz olunan bu talebi aidiyeti cihetiyle Babiseraskeriye havale etti.

Babiseraskeri; bu teşebbüsü, sivillerin asker işlerine müdahalesi suretinde telâkki etti ve terviç edilmemesini Babîâlîye cevaben yazdı. İşte bu suretle Abdullah Hammer Şimit Beyin teşebbüsü neticesiz kaldı.

X1870 senesinde Fransızlarla Almanlar arasında vukua gelen harpta (Jenev) mukavelenamesinin temin eylediği menafi, yaralılar hakkında gösterilen ihtimam ve dikkat bütün medeniyet âleminin gözünde büyüdü, faydası takdir edildi ve neticede her devlet kendi milli salibiahmer teşekkülüne daha büyük, daha fazla ehemmiyet verdi. Bu ehemmiyet vermede, bu teşekküle muzaheretle, en ileri giden memleketlerden biri Almanya ise, 1865 de mukaveleyi kabul ve imza eylediği ve 1869 da kongreye murahhas göndererek resmen iştirak eylediği halde memleketinde bu hususa dair hiç bir iş yapmıyan hükûmet de Osmanlı hükûmetidir. X

Lâkin bunun yoksuzluğunu gerek hükûmet, gerek millet birkaç sene sonra acı acı duydu. Filhakika Sırbistan Karadağ isyanları, Bulgar meselesi Rusya ve Romanya harpleri patlayınca yaralılara muavenet hususunda uğranılan müşkülât Babîâlinin gözünü açtı. Sırp, Karadağ, Rus Romen orduları kendi milli salibiahmer teşkilâtıyla beraber bitarafecnebi Salibiahmerler teşkilâtından kendi mecruhlarına bakmak hususunda yardım gördükleri halde X Osmanlı ordusu kendi milli teşkilâtı olmadığı ve 1864 mukavelenamesine tebaiyeten memlekette hiç birşey yapamadığı ve adetâ Salibiahmer merkez komitesini tanımadığı için bu yardımlardan istifade edemiyor ve yaralılar, muhacirler bakımsızlıktan kırılıyordu. Bu hal (Jenev) merkez komitesi reisi Mösyö (Güstav Mönyenin) nazarı dikkatini celp ve onu şimdi anlatacağımız teşebbüse sevkeylemişti.

(Cemiyeti Tıbbiyei şahane) azasından Doktor Peştemalcıyan Efendiye ismini daima hürmetle andığımız (Güstav mönye) bir mektup gönderdi ve bunda Osmanlı hükûmetine, yaralılarına yardım edilmesi için yapılacak yolu gösterdi X Mektubu mühim bir vesika telâkki eylediğimizden buraya aynen koymağı münasip gördük.

“ Riyasetiyle müftechir olduğum “ Beynelmilel komite „, mevzuu iştigali olan emrihayrın Memaliki Osmanîyede teessüs edememesinden ve

memaliki saire muavenet cemiyetlerinin Osmanlı mecruhine yardım edemediklerinden dolayı cidden müteessirdir. „

Evelce İstanbulda “ Jenev Mukavelesi „ ahkâmına tevfikân bir mecruhine muavenet cemiyeti teşkil edilmişti.

Fakat kâtibi umumîsi doktor Abdûllah Beyin vefatından sonra bu cemiyetin ne olduğundan haber alamadık.

Bize öyle geliyor ki, ahvali hazırada, Türkiyenin, mecruhlarının menfaatlerini ciddi olarak ele alacak ve kendisine verilen teberruların hüsnü idaresi için kâfi teminat bahşeyliyecek bir muavenet cemiyetine malik olmakta azamî menfaati vardır.

Muhtemel dir ki, böyle bir cemiyet mevcut olsaydı ve biz de muhtelif memleketlerdeki muhiplerimize bundan resmen malumat verebilseydik Türk yaralıları bu halden son derece istifade etmiş olurlardı. Buna müşabih cemiyetler halen Karadağ ve Sırbiyede hali faaliyettedirler. Vazifemiz olan bitarafılık, her hangi millettense olursa olsun; harp kurbanlarının çektikleri ıztıraplardan başka bir şeyi göz önünde bulundurmadığından türkiyenin sırtına yüklenen bu bedbahtlara eserimizin faidebahş olmaması keyfiyeti bize elem veriyor.

Babıâlinin “ Jenev „ mukavelesini imza ettiği ve aldığı taahhüdâtın kendi yaralılarını ve düşman tarafından terk edilen yaralıları bilâtefrik bakmıya kendisini mecbur ettiği malumunuzdur. Fakat ordularının bu insani kaidelere riayet etmesi için lâzım gelen tedabiri aldımı? burası meçhulümdür. “Jenev„ muakavelesi ile bağı olan Karadağ ve Sırbie, mütekabiliyet şartıyla, bu muakaveleye son derece riayete karar vermişlerdir.

Yukarda geçenlere nazaran sizden iki türlü hizmet ricasında bulunacağım, bu da :

1 — Doktor Marko Paşadan ve diğer salahiyettar bir zattan, (yaralı-lara muavenet Cemiyeti Osmanîye) sinin bugün malik olduğu hayatiyet derecesi hakkında malumat almanız. Ve bu cemiyet faaliyet gösterecek bir halde olduğu takdirde, bizimle olan rabıtalarmı yenilemeğe sevk etmek icap eder. Eğer bilâkis mevcudiyetini kaybettise, bu boş-luğu dolduracak tetbir hakkında fikrinizi öğrenmek isterim.

2 — “ Jenev „ mukavelesine ordusu tarafından riayet edilmesini teminen Osmanlı hükûmeti tarafından ittihaz olunan tedbirler hakkında malûmat almanız.

Bu yalnız, bize taalluku olmıyan diplomasi noktasından değil, fakat (eserimizin kendisine mühim bir nisbette yardımı dokunacak olan) düşman sıhhi hıdematının kendisine “ Jenev „ mukavelesinin verdiği teminata ne dereceye kadar itimat edebileceğini bilmek noktasından da haizi ehemmiyettir.

Memleketinizde arzuya bağı yardım işinin ve “ Jenev „ mukavele-sinin tatbiki keyfiyetinin tesadûf ettiği hususi müşkülât meçhulümüz değildir. Fakat bu müşkülâta galebe çalınacağını ümit ediyoruz.

Hiç şüphesiz vatanperverlik ve insaniyet, vatandaşlarınızı bizim görüşlerimize iltihak için şayanı takdir bir ehemmiyet sarfına icbar edecektir.

Ahvali hazıra, işbu istidaya müstaceliyet hassası veriyor. Bundan dolayıdırki bize yardım etmek istediğiniz takdirde bunu kabil olduğu kadar süratle yapmanızı ve her halde bize cevap lûtfetmenizi rica cüretinde bulunuyorum.

İhtiramatı faikamın kabulü ilah...

Salibiahmer merkez komitesi reisi

Güstav Möniye

Peştamalcıyan Efendi bu mektubu evvela meslekdaşları bulunan cemiyeti tıbbiyei şahane azalarına gösterdi ve azaları bu insanî işe alakadar eylemeğe çalıştı.

Cemiyet işin ehemmiyet ve müstaceliyetini kavrayıp hemen Sadarete müracaat ederek teşebbüsâtı lazimedede bulunmağa karar verdi.

Ve bu işle meşğul olmak üzere Doktor Nuriçyan Efendinin riyaseti altında; Doktor Margosyan, Doktor Peştamalcıyan Efendilerden mürekkep bir komite teşkil eyledi.

Bu komite Sadrazam Mehmet Rüştü Paşaya tahriren müracaatta bulundu.

Sadrazam kendisine arıza takdim eden komite heyetini hüsnü suretle kabul ederek maksatlarını terviç edeceğini bildirdi. Ve filhakika onbeş gün sonra Mektebi Tıbbiyei Şahane Nazırı; Sadaretin emrile devairi hükûmete, Cemiyatı Tıbbiye, Sıhhiye ve Hayriyeye birer mektup göndererek Mösyö «Güstav Möniye»nin mektubundan aldığı ilhamlarla evvela yaralılarımızla uğraşmak, onların ızdıraplarını dindirecek bir teşekkül vücade getirmek meselesini müzakere için birer murahhas tayin edilmesini bildirdi ve bu suretle, mecruhini askeriyyeye bir muavenet cemiyetini yeniden tesis eylemek üzere muvakkat bir komite vücade getirdi.

* Bu komite Mektebi Tıbbiye Nazırı Marko Paşanın riyaseti altında Mektebi Tıbbiye murahhasları olarak: Muallim Dr. Aziz ve Doktor Servicıyan Efendi, Meclisi Tıbbiyei Mülkiye murahhası olarak Doktor dö Kastro - de Castro - ve Doktor Vuççino - Vuccino, Babıseraskeri Sıhhiye dairesi murahhası olarak İstefan Paşa ve Rifat Bey, Sıhhiye idaresi murahhası olarak (eski karantina) Şakir bey ve Bartoletti Efendi, Cemiyeti Tıbbiyei Şahane murahhası olarak Doktor Nuriçyan, Morgan, Peştamalcıyan, Polyak Efendiler, Bahriye Nezareti murahhası olarak Hüsnü Bey, Sevyan Bey, Zabtiye Nezareti murahhası olarak Ömer beyden mürekepli.

Bu komitenin mesaisi şu noktalar üzerinde kümelenmiştir.

1 - Jenev mukavelenamesinin tarzı tatbiki ve alâmeti farika olan Salibiahmer işareti yerine Osmanlı ordularında diğer bir alâmeti farikamın istimal edilip edilemeyeceğinin tetkiki.

2 — Bir nizamnamei esasi lâyihasının ihzârı,

3 — Bir heyeti merkeziye intihabı ve derhal iane cemine başlanması.

Sadrîazam Mehmet Rüşti paşanın himaye ve müdahalesi neticesinde Cemiyeti Tıbbiyei şahane; bu defa Mösyö « Güstav Mönje »nin insanî taleplerini karşılayabilecek bir muhit vücade getirmeğe muvaffak oldu.

Bu komite ilk içtimasında « Jenev » mukavelesine imza koymuş bir devlet sıfatıyla hükûmeti Osmaniye tarafından mezkûr mukavele ahkâmına harfiyen riayet edilmesine karar verdi. Yalnız Salibin yerine bir diğer alâmeti farika konulması için bir hayli müzakereden sonra Hilâliahmer işaretinin Osmanlı orduları için bir alâmeti farika olmak üzere intihabını ve bunun için de Avrupa devletlerine müracaat edilmesini tasvip eyledi.

« Jenev » mukavelesi tercüme edildi ve hazırlanan nizamnamei esasi ile birlikte 1876 senesi eylûlünün onaltıncı günü bir istida ile makamı seraskeriye takdim edildi.

Babıseraskeri; her şeyden evel Salibiahmer işaretinin yerine Hilâliahmer işaretinin konmasını ve bunun Jenev mukavelenamesini imzalamış olan devletler tarafından kabulünü şart olarak ileriye sürüyor ve bu noktalar tamamen halledildikten sonra komitenin noktai nazarını tasvip eyliyeceğini bildiriyordu.

Komisyon; ileride resmen bitaraflık alâmeti olarak kabul edilecek olan beyaz zemin üzerine kırmızı hilâli havi bayrağın meselenin halline kadar şimdilik kullanılmaması hususunda Osmanlı ordusu alaylarına katî emirler verilmesi için askeri makamat nezdinde teşebbüsata başladı. Komitenin Bundan maksadı, Hilâliahmer bayrağının beynelmilel tanınmış olmamasıdır şayet her ne suretle olursa olsun Bu işaret ve alâmete taarruz edildiği takdirde Osmanlı ordusunun da Salibiahmer alâmet ve işaretine taarruz ihtimalini önlemektir. Bu müddet zarfında « Jenev » mukavelesini imzalamış devletlerle Osmanlı Hükûmeti arasında bu husus için mukâlemeler, muhabereleler açıldı. İsviçre Federal meclisinin tavassutuna müracaat edildi. Ekser devletler; prensip itibariyle Hükûmeti Osmaniye'nin ileri sürdüğü bu yeni bayrak ve alâmet meselesine muvafakat etmekle beraber keyfiyeti « Jenev » mukavelesini tadil edecek mahiyette telakki eyliyor ve bu yeni vaziyetin hükûmetler arasında vukua gelecek yeni bir itilâf ile hallini münasip görüyorlardı.

Alman Hükûmeti; Babıâli tarafından ortaya sürülen bu işaret tebdili meselesinin harbihazır için muvakkat mahiyette olarak kabul olunmasını ve bunun için de muharip devletler tarafından kabul edildikten sonra « Jenev » mukavelesini imzalamış devletlerin tasdikine iktiran eylemesini şart olarak ileri sürüyordu.

Rus Hükûmeti; İsviçre Federal Meclisine, Alman teklifini kabul ettiğini fakat Babıâlinin de Salibiahmer işaretine hürmet edeceğini

resmen bildirmesi lazım geleceğini ve halen devam etmekte olan harp dolayısıyla iki taraf seyyar hastahanelerinin taarruzdan masun addedilmesi için, Osmanlı kumandanlarıyla anlaşmak üzere Rus Rûesayı as^{de} isine mezuniyet verildiğini bildirdi.

Bundan anlaşılıyor ki itilâfın vücade gelebilmesi; Osmanlı Hükûmetinin Salibiahmer işaret ve müessesatına hürmet edeceğini resmen taahhüt etmesine vabeste.

Babîâli, alâkadar hükûmetler tarafından teklif olunan tarza muarız olmadığını, fakat bu muamelenin işi geçiktireceği fikrinde bulunduğundan devletlere ve Rusyaya şu teklifte bulundu :

Bu harbin devamınca "Jenev," mukavelenamesi kaidelerine tevfiikan Rus seyyar hastaneleri üzerine çekilen Salibiahmer bayraklarına, Osmanlı orduları riayet edecek ve bilmukabele Rus ordularında aynı teminat altında Osmanlı seyyar hastaneleri üzerine çekilen Hilâliahmer bayraklarına aynı surette riayet edecek.

Bu şekli hal muvakkat bir mahiyeti haiz olacak ve imkân zuhur eder etmez "Jenev," mukavelenamesine imza koyan bütün devletler arasında vukua gelecek bir itilâf ile mesele kökünden halledilecek.

Bu teklif, Rusyanın Bern sefiri tarafından yapılan bir itiraz üzerine yeniden tehire uğramak tehlikesini geçirdi. Rus sefiri bitaraflık alâmeti olmasını istediğimiz Hilâliahmer bayrağı ile Osmanlı bayrağının birbirine benzediklerinden ve bunları tefrik etmek güç olduğundan ve bu yüzden bazı yanlışlığa mahal vermemek üzere Hilâliahmer bayrağının üzerine uzaktan fark edilebilecek ayrı bir işareti farika konmasını istiyordu. Lâkin iş Rus orduları baş kumandanı Granük Nikola ile Osmanlı orduları baş kumandanı Mehmet Ali Paşa arasında 27 temmuz 1877 tarihinde aktedilen muvakkat bir itilâfname ile halledildi. Ve ilk defa Hilâliahmer işareti alâmeti bitarafi olmak üzere iki muhasım ordu tarafından kabul olundu.

Yukarda arzettiğimiz diplomatik müzakerat ve muhaberat devam ederken mektebi tıbbiyede toplanan komite mesaisine daha ziyade girmiş vererek çalışıyordu.

Nihayet hazırlanan nizamnamei esasi projesinin 9 uncu maddesine tevfiikan içtimai umumî akdine müsait olacak derecede aza kaydına muvaffakiyet hasıl oldu. ~~V~~ bu suretle 1877 senesi Nisanın on dördünde Marko Paşanın riyaseti altında ilk toplantı yapıldı. Marko Paşa içtimai açma nutkunda maksadı, eserin tarihçesini, komitenin mesaisini anlattı ve mevcut azaları, istihdaf edilen gayeleri tahakkuk ettirmek üzere bir muavenet komitesi intihabına davet etti. İşte bu suretledirki (Yaralı, hasta askerlere muavenet Cemiyeti osmaniyesi) teşkkül etti ve Osmanlı hükûmeti de 13 sene evel "Jenev," mukavelenamesine karşı aldığı taahhüdatı kısmen yerine getirmiş oldu. *

Bu celsede verilen karar mucibince teşkkül eden muavenet komitesi, ilk içtimasını 19 nisan tarihinde aktetti.

Harp; imparatorluğu kasıp kavuruyor. Gerek Rumelide ve gerek Anadolu'da harp eden ordular daima merkezden sıhhi muavenet istiyordu. Cemiyetin ise bütün sermayesi birkaç yüz liradan ibaretti. Herşeyi yeniden vücuda getirmek lâzımdı. Bütçe, levazım deposu, seyyâh hastaneler servisi, sıhhiye memurları, uzak vilâyetlerde şubeler ihdası, mümasil ecnebi komiteleriyle münasebete girmek meselesi; ve bunları başarmak için de uzun bir buhran ile fakirleşen ve daima muavenet talepleriyle çok yorgun, çok bitkin bir hale gelmiş memleket halkına müracaattan başka çare yoktu. maamafi yenilmez, başa çıkılmaz zannedilen bu müşkülâtı komite azalarının gayreti yendi. Bu kelimeyi yerinde olarak kullanıyoruz.

X Nihayet Avrupa Kiral ve İmparatorlarının kendi millî Salibiahmer cemiyetlerini himaye ettikleri gibi Abdülhamit de bu cemiyeti himayesine aldı ve Dolma Bahçe sarayında dairei mahsusada ilk içtimasını yaptırdı ve cemiyetin ününü (Osmanlı Hilâliahmer Cemiyeti) ne tebdil ettirdi. Riyasete Dr. Hacı Arif Bey seçildi. Cemiyet; teşekkülünün gençliğine, buhranın şiddetine rağmen harbin nihayetine kadar yaralılara, muhacirlere öğünmeğe lâyık bir surette hizmet etti. Ne faide ki, bu faaliyet devri çok sürmedi; Harp biter bitmez Padişah cemiyetin faaliyetine mani oldu. Bu kapanma müddeti tam yirmi sene sürdü. X

Yunan harbî dolayısıyla Hilâliahmerin faaliyetine muhtaç kalındı bu sebeble vaktin sadriazamı Halil Rifat Paşa eski Cemiyetten sağ kalanlara tezkere gönderitti. Ve yeniden bazı aza tayin ettirdi ve Osmanlı Hilâliahmer Cemiyeti bu suretle yeniden faaliyete başladı. Harbî müteakip cemiyet yine Padişahın emriyle kapatıldı.

Bir zaman sonra Şurayî devlet maliye dairesi reisi merhum Cemal Bey ve diğer bazı arkadaşlarının teşebbüsleriyle cemiyet canlandırılmak istenmiş isede, buna, hükûmet ve Padişah mani oldu. En garibi şudur ki Hilâliahmer işareti hakkında «Jenev» mukavelesini imza eden devletler tarafından ilk fırsat zuhurunda bir itilâf akdedilmesi hususunu, Rus harbî esnasında kabul eden Babıâli bunu senelerce kurcalamadı ve ihmal etti. Bu müddet zarfında toplanan Salibahmer konferanslarına iştirak etmedi. Yalnız meşrutiyetten bir sene evvel yani 1907 senesinde Londrada akdedilen Salibiahmer konferansına son dakikada o zamanın hariciye nazırı Tevfik paşanın ibramile murahhas olarak Doktor Besim Ömer paşa tayin edildi. Paşayı müşarileyh Londraya ancak konferansın hitamı günü yetişebildi ve o gün konferansta, bütün talakatini kullanarak Hilâliahmer işaretinin de umum devletler tarafından tanınması meselesini ileri sürdü ve o günkü müzakeratı hep bu işe hasrettirmeğe muvaffak oldu.

Hükûmet «Jenev» mukavelesi ahkâmile deruhte ettiği işlerden hiç birisini yapamamıştı. Hilâliahmeri ancak harp zamanında hatırlıyor, çalışmasına müsaade eyliyor ve diğer zamanlarda da onu felce mahkûm ediyordu. Harp zamanında fa'aliyet gösterebilecek bir cemiyet, ancak sulh zamanında bir çok malzeme sıhhiye tedarik eylemek, onları

kullancaak heyetler hazırlamakla mükelleftir. Halbuki Padişah bu noktayı nazarı itibare almyarak cemiyeti çalıştırmıyordu Padişahı bu yola sevk eden en büyük âmîl vehimi idi. Onun bu vehmini körükliyenler de maalesef mevcuttu. İşte bu surettedir ki, Besim Ömer Paşanın Londra konferansında gösterdiği gayrete rağmen mesele yine temaniyle halledilemedi. Ve bir sene sonra da meşrutiyet ilân olundu.

Meşrutiyet devri

Eğer Hilâliahmerin istibdat devrindeki tarihçesini birkaç kelime ile hulâsa etmek lâzımgelirse: padişahın vehmi ve birkaç deninin bu vehmi körüklemesi, hükûmetin ataleti bu cemiyeti felce mahkûm etmiştir cümleleriyle ifade olunabilir.

✕ Meşrutiyetin ilânıyla cemiyetin faaliyetine engel olan Padişahın nüfuzu ortadan kalktığından, ilk defa olmak üzere ötedenberi Hilâliahmerciliği kendine mefkûre edinen, faaliyetinden, teşkilâtından memleket için pek çok faideler tasavvur eden bir zümre bu arzularını vücutlandırmak için aralarında konuşmağa, toplanmağa, çalışmağa başladılar ve gayretlerine, teşebbüslerine engel olmayacak bir zemin bulabildiler.

✕ Bu zümre cemiyetin en eski müessislerinden bulunan Della suda Faik Paşa ile sonradan cemiyetin mefkûresini kendine iş edinen çalışan Besim Ömer Paşa, Hariciye nazırı Rifat Paşa ve refikası, Doktor Mehmet Ali Bey, Esat Paşa, halen İstanbulda Cemiyetin satış deposu müdürü bulunan Haydar Bey ve ilâh... zevatta mürekepti bu muhterem şahsiyetlerin isimlerini burada şükranla anmak ve kendilerini tebci etmek bir borçtur. ✕

İlerde münasip bir zamanda yazılacak olan Türkiye Hilâliahmer tarihinde bu zevatın nasıl çalıştıkları mufasssala yazılacak ve Merkezi Umumimizde tesis edeceğimiz müzemiz bunların hatıraları ile ve iftiharla tezyin edilecektir.

✕ İsimlerini dalma fahr ile anacağımız bu mümtaz şahsiyetler 1910 senesine kadar gayri resmî surette çalıştılar. İttihat ve Tarakki Cemiyetini bu işe alâkadar ettiler. Hükûmet nezdinde teşebbüsatta bulundular ve nihayet cemiyetin yeniden ihyası maksadiyle hükûmet tarafından devaire tebligat yaptırmaya muvaffak oldular. Bu işi başarabilmek ve kaybedilmiş kıymetli zamanı tazmin için hemen bir komisyon teşkil eylediler.

Bu komisyon muhterem Doktor Besim Ömer Paşa, Doktor Esat Paşa, Hariciye Nezareti Umuru Siyasiye Müdürü Salih, bahriye miralaylığından mütekaîf Doktor Mehmet Ali, Askerî tıbbiye Mektebi Müdürü Binbaşı Ali Galip ve Daîreyi Umuru Sıhhiye Mufettişi Kasım İz-zettin Beylerden müteşekkildi.

✕ Komsiyon Doktor Besim Ömer Paşanın evinde muntazaman toplanarak büyük bir gayretle çalıştılar ve yeni bir nizamname vücade getirdiler. Nizamname hükûmet kanaliyle şurayı devlete

gitti, oraca tetkik ve tasdik olundu. Bundan sonra müessis sıfatını haiz olmak üzere nizamnameye tevfiikan 100 aza kaydolundu. Bu merasimi kanuniye de ifa olunduktan sonra 1911 senesi Nisanının 21 inci günü akşamı Tokatlıyan otelinin merasim salonunda umumî bir içtima aktedildi. İçtimada hazır bulunan merhum Sadrazam Hakkı Paşa bir nutukla maksadı izah eyledikten sonra otuz kişilik umumî bir merkez heyeti seçildi ve Hakkı Paşa da bu heyete reis intihap olundu, İşte senelerce uyutulan Hilaliahmercilik bu suretle meşrutiyet devrinde yeniden faaliyete başladı.

Padişah cemiyeti resmen himayesine aldı. Veliht da riyaseti fahriyesini deruhte eyledi. Bu veçhile cemiyet ilk toplantılarını Velihtın Topanedeki akaretlerinden birinin basit bir odasında yaptı. Bu oda vaktile Yunan harbindan sonra Aptülhamit tarafından kapanan Osmanlı Hilaliahmer cemiyetinin toplandığı oda idi. Bu ilk toplantılarda gece ve gündüzlerini cemiyete hasreden azayı burada yine şükranla yadetteği bir vazife telâkki eyleriz ki, bunların en başlıcaları: Besim Ömer Paşa süvari mirlivası Nazif Paşa, Kemal Ömer Bey, yukarda ismi geçen Ali Haydar Bey, bahriye doktorluğundan mütekait Mehmet Ali Bey, Kilisli Rifat Bey, Osmanlı bankası muhasebecisi Keresteciyan Efendi ve İlh. zevatı muhteremeden ibaretti.

Cemiyet az zamanda taazzuv etti. Tophanedeki basit odaya sığamıyacak hale geldi. Bundan dolayı Cağaloğlunda Mahmudiye caddesinde tutulan daha müsait bir binaya naklolundu. Memleketin münevver tabakası bu ülkü etrafında toplandı, ona zahir oldu. Bu zaman zarfında gerek İstanbulda ve gerek vilâyetlerde zuhura gelen hastalık, yangın, zelzele gibi afetlerden muztair olanların imdadına koşuldu. "Jenev," mukavelesi ahkâmına tevfiikan kanunlara ilâve edilmesini taahhüt ettiğimiz maddeler hükûmete bildirildi ve bunlar takip edilerek intaç olundu. Bundan sonra cemiyet varlığının en büyük imtihanına girdir ve bu imtihanı ak alınla dosta düşmana karşı muvaffakiyetle verdi bu imtihan Trablusugarp harbi ile başladı ve bilâ inkıta Cümhuriyet devrinin ilk zamanlarına kadar devam eyledi.

On iki senelik bu devre zarfında cemiyet yalnız harp sahnelerinde yaralılarımızın imdatlarına koşmakla kalmadı; birçok yerlerde hususiyle İstanbulda hastalık, açlık, fakrusefalet gibi afetlerin pençesinden birçok vatandaşları kurtarmaya muvaffak oldu.

Beynelmilel üsera işleriyle ve mübadele meselesiyle uğraştı ve bütün milletin takdirine mazhar oldu ve bundan dolayı mütareke devrinin meşum Sadrazamı Damat Feridin hücumuna maruz kaldı, bu hücum üç defa tekrarlandı cemiyetin muamelâtında en ufak bir yolsuzluk arandı ve bundan istifade edilerek cemiyetin kapatılması düşünüldü.

Sadrazam tarafından memur edilen ilk heyete, teşkilatta en ufak bir yolsuzluk bulmak ve ondan istifade ederek cemiyeti kapatmak salahiyeti verilmişti. Bu heyet günlerce, aylarca uğraştığı halde en ufak

bir yolsuzluk bulamadı ve cemiyetin bütün harekâtındaki, ehalindeki dürüstlüğü, temizliği, doğruluğu takdir ederek çekildi. Sadırazam bununla iktifa etmedi. İkinci bir heyet seçti. O da aynı neticeye vasil oldu. Yine hırsını yenemiyen bu adı adam üçüncü bir heyet teşkil etti. O da uzun uzadıya çalıştı ve neticede bu heyet de aynı neticeye vasil oldu ve bu suretle hayatına kastedilmek istenen cemiyet faaliyetine devam etti. Burada yani on iki senelik uzun imtihan devresinde, Hilâliahmerin memlekete yaptığı hizmetleri saymak çok uzundur. Bu, yukarda bahsettiğimiz Hilâliahmerin mufassal tarihinde kemali ıftiharla yazılacaktır. Eğer bu faaliyeti bir cümle ile ifade etmek istersek Osmanlı İmparatorluğunun vasi' ülkesinde bu şefkat ocağının ışığından nur almamış hiç bir köşe yoktur. demekle hakikati ifade etmiş oluruz.

Bu devrede bütün varlıklarını, faaliyetlerini cemiyete hasreden zevattan ölenleri rahmet kalanları hürmetle yad etmek kudsi bir vazifedir. Bu devir zarfında hükûmetin cemiyete bahşeylediği menbaı varîdat Hilâliahmer pulları ihdası, merkez ve şubeleri arasında yapılacak muhabberatta posta ve telgraf ücretleri alınmaması, gibi şeylerden ibarettir. Cemiyet bütün hizmetlerini işlerini ianelerden, teberrulardan âza aidatından toplayabildiği paralarla yapmıştı.

Cümhuriyet Devri

★ Büyük Millet meclisi hükûmeti Ankarada teessüs edip İstanbul hükûmetiyle bilumum rabitasını katettiği vakıt, Anadolunun muhtelif yerlerindeki Hilâliahmer teşekkülleri de İstanbul ile rabitalarını katetmişlerdi. Bu teşekküller ; o vakıt Ankarada yeni tesis edilen Hilâliahmer murahashlığı ile münasebete girdi, oraya raptolundu ve yokluk içerisinde bir varlık vücade getirerek memleketin dört tarafında çarpışan ırktaşlarımızın imdadına koştı, Cephe gerisinde kalan yoksulları, hastaları, himayesine aldı ve bu işi tarihe altın yazı ile kaydedilecek bir surette başardı ve bütün milletin takdirini bihakkin kazandı.

★ Milli mücadelenin hitamından sonra Cümhuriyetimizin ilanı üzerine Hilâliahmer cemiyetinin de bir istihale geçirmesi elzemdi. Filhakika ozamana kadar cemiyet Osmanlı Hilâliahmeri ismini taşıyor ve beynelmilel vaziyette bu suretle tanılıyordu. Osmanlı İmparatorluğunun ismi haritai alemeden silindikden sonra cemiyetin yeni şekle göre tensiki lâzimedenden idi. 2 Teşrinisani 922 tarihinde cemiyetin merkezi İstanbuldan Ankaraya nakledildi, ismi « Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti » olarak kondu ve yeniden kaleme alınan nizamname hükûmet tarafından tasdik edildi ve Cümhuriyet hükûmetinden pek büyük bir himaye ve sahabete nail oldu.

Bu himaye ve sahabete karşı Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti; en derin minnet ve şükranını ancak üstüne aldığı işleri dürüst ve temiz olarak ifya etmekle mümkün olduğuna kani bulunduğundan bütün varlığını

bütün faaliyetini bu nokta üstünde kümelemiş ve faaliyet sahasını çok genişletmiştir.

Türkiye Hilâliahmer Cemiyetinin Türk Cumhuriyetini yaratan Büyük Reisinden ve Cumhuriyet hükûmetinden gördüğü himaye ve sahabet burada yazmak ve onu bütün vatandaşlarımızın kulaklarına ulaştırmak bizim için bir şeref boreudur.

1 — Cumhuriyeti kuran büyük Gazi Türkiye Hilâliahmer Cemiyetini himayesine almış ve Büyük Millet Meclisinde senelik açma nutuklarını irad buyurdıkları vakit cemiyet hakkında söyledikleri takdîr-kâr sözlerle cemiyetin kadrini yükseltmişler ve bütün memleket efradını Hilâliahmere âza kaydolunmağa teşvik etmişlerdir.

Cemiyetimizin manevî mükâfatı; dünyanın en büyük tanıdığı GAZİ MUSTAFA KEMALİN cemiyet hakkında söyledikleri şu sözlerde mündemiçtir. Biz onları burada tekrarlamakla bir hazı manevî duyarız, iftihar ederiz.

“Hilâliahmer âza adedinin, milletin rûştü içtimâisiyle mütenasip bir dereceye varmasını, bütün milletin bu tenasübü temin etmesini temenni ederim..”

2 — İnönü kahramanı ve Lozanın muzaffer diplomatı, İcra Vekilleri heyeti reisi muhterem İsmet Paşa Hazretleri cemiyetin riyaseti fahriyesini deruhte etmişlerdir ve cemiyet işlerine karşı daima alâkadar olmuşlardır. Bir varidat kaynağı temin etmek üzere oyun kâğıtları satış inhisarından cemiyetimize yüzde yetmiş beş temin eden, Afyonkarahisar maden suyu imtiyazını cemiyete hasreden İsmet Paşa hükûmetidir.

3 — Cemiyetin gelir kaynağını genişletmek için vilâyet idare-i hususiyeleri ile belediyeler varidatından Hilâliahmere de münasip bir miktar verilmesini emir ve tamim eden Cümhuriyet hükûmetidir.

4 — Beynelmilâl Salibahmer konferanslarını muntazaman takip ve ona iştirâk eden 1929 senesinde (Jenev) de toplanan ve meşhur Jenev mukavelesini yeniden tanzim eden konferansta Hilâliahmer işaret ve alâmetini resmen tanıttıran Cümhuriyet hükûmetidir.

5 — On iki senelik mücadele esnasında boşalan Hilâli ahmer ambarını tekrar doldurmak ve ihtiyaca tekabül edebilmek için Merkezi Umumiye her türlü muzaheret ni esirgemeyen Cümhuriyet hükûmetidir.

6 — Harptan sonra teşekkül eden Beynelmilâl Salibahmer (Ligi)ne iltihakını ve bu suretle beynelmilâl Salibahmerler aleminde daha şumul lü daha faal bir harekete geçmekliğimize âmil olan Cümhuriyet hükûmetidir.

*Hilâlihahmer Cemiyeti Reisi Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekili
Doktor Refik Beyefendi*

Türkiye Hilâliahmer Cemiyetinin hiç bir dileği olmadığı Cümhuriyet hükûmeti tarafından müzaheret görmüş olmasın.

Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti bu kadar sahabet ve himayeye karşı yapabildiklerini bütün efradımillete göstermek üzere vak'a zikri suretile değil yalnız rakamların belâğati ile ifadeyi münasip görür.

A) 1923 senesi 29 teşrinievvelinden 30 haziran 1933 senesine kadar maişet darlığından muztarip olanlara aynen ve nakden yapılan yardımın mecmuu : 802442 lira 19 kuruş ve 600 milim.

B) Mecruhlara muavenet: 103590 lira 65 kuruş 300 milim.

C) Seylaptan muztarip olanlara: 197178 lira 73 kuruş ve 75 milim.

D) Zelzelerden muztarip olanlara: 237618 lira 85 kuruş 299 milim.

E) Yangınlardan muztarip olanlara: 47896 lira 2 kuruş 932 milim.

F) Esirlerin celbi için: 50812 lira 58 kuruş 640 milim.

G) Muhacirlere yardım: 13611 lira 76 kuruş 769 milim.

H) Ecnebi memleketterdeki felaketzedelere yardım: 20375 lira 64 kuruş.

Ç) Gıdasız çocuklara yardım: 18969 lira 4 kuruş.

L) Sıtma mücadelesine yardım: 7699 lira 90 kuruş 500 milim.

M) Trahom mücadelesine yardım: 3102 lira 68 kuruş.

N) İstanbul verem mücadelesine yardım: 37837 lira 21 kuruş.

S) Hastanelere yardım 46659 lira 56 kuruş 832 milim.

Ş) Dispanserler masarifi : 94942 lira 59 kuruş 467 milim.

K) Kanseri enstitüsüne yardım 2000 lira.

O) Memaliki müstahliseye yardım : 446924 lira 15 kuruş 677 milim.

R) Sıhhiyei askeriyeye teberru: 157007 lira 19 kuruş 845 milim.

T) Mübadelei ahali masrafı: 624836 lira 82 kuruş 670 milim.

V) Merkez anımece yapılan müteferrik yardımlar: 204623 lira 8 kuruş 264 milim.

U) Vilâyetlerde ki merkez ve şubelerimiz tarafından yapılan yardım: 429093 lira 74 kuruş ve 725 milim ki, ceman 3 milyon 547 bin 225 lira 46 kuruş ve 605 milimdir.

Gerek Cümhuriyet hükûmetimizin tahsis eylediği varidat ve gerekse Reis cümhumumuz GAZİ MUSTAFA KEMAL'in vecizesine tebaan aza kayıt olunmak veya teberruatta bulunmak suretiyle kümelenen paradan memleket hayrına cemiyetimizin yaptığı yardımlardan başka vücade getirdiği bazı işler vardır ki bunları da cümhuriyetin matlup hanesinde zikretmek bir borçtur. Ezcümle Hilâliahmer hasta bakıcılık mektebi ki, bunun hakkında kısım mahsusumuzda lâzım gelen tafsilâtı okuyacaksınız.

2 — Eskişehir malzeme ambarımızda her hangi bir ihtiyacı karşı-

lamak için yaralı sargısı, hasta karyolası, teskere, çadır, çamaşır ve ilâh... gibi şeyleri yeniden ısmarlayıp almıştır, bunlara ait resimler bu sayıya konmuştur.

3 — Afyon Karahisar Maden Suyu : Hilâlahmer Cemiyeti bu tesisatı aldığı zaman harap bir kulübede en iptidai vasıtalarla şişelere su konurdu. Bundan hastalar için faide değil, belki de bir çok mazaratlar tevellüt eyliyordu. Bunu nazarı itibara alan Cemiyet dünyanın en mütehassıs bir mütefenninini celbetti, tesisatı tetkik ettirdi ve orada Avrupadaki emsaline faik bir tesisat vücade getirdi. Buna ait yazı kısmı mahsusumuza konmuştur.

4 — Ankarada Cemiyetin manevi şerefile mütenasip güzel bir Merkezi Mmumi binası yaptırdı ve bu inşaat Ankarayı tezyin eden sayılı binalardan biri oldu. Bunun arsasında şehrin en güzel bahçesini vücade getirerek ahalinin istifadesine vazetti. Bahçenin büyüdümesi için Ankara Belediyesi Cemiyetimize büyük bir miktar arsa teberru etmiştir. Bunu şükranla anarız,

5 — İrkımızı kemiren verem afetının pençesine aldığı insanları bu müthiş kemiricinin elinden kurtarmak üzere Erenköyünde bir sanatoryom açtırdı. Bunun resimlerini ve sanatoryom hakkındaki yazı grafiklerle kısmı mahsusumuza konmuştur.

6 — İzmir, Adana, Eyipte senelerdenberi açtığı dispanserlerle yüz bine yakın hasta vatandaşımızın imdadına koşmuş ve onları feci bir akibetten kurtarmıştır.

7 — Balkan harbı zamanında açılan sanat evimizi idame ettirerek onu memleketimizin en ince bir sanat evi haline getiren ve vücade getirdiği masnâat ile yarü ağyarin takdirini kazanan müesseseyi genişletmiş ve bu suretle memlekete çok yararlı san'atkâr yetiştirmeğe ve onların istikbalini temine muvaffak olmuştur. San'at evimize ait bir yazı ile bu müessesenin vücade getirdiği ince el işlerinin resimleri, kısmı mahsusumuza konmuştur.

8 — Bütün medenî memleketlerde Salibiahmerler Liğinin teşebbüsüyle vücade getirilen gençlik Salibiahmer teşkilâtına mukabil Türkiyede de bir gençlik Hilâlahmer teşkilâtı yapılmıştır.

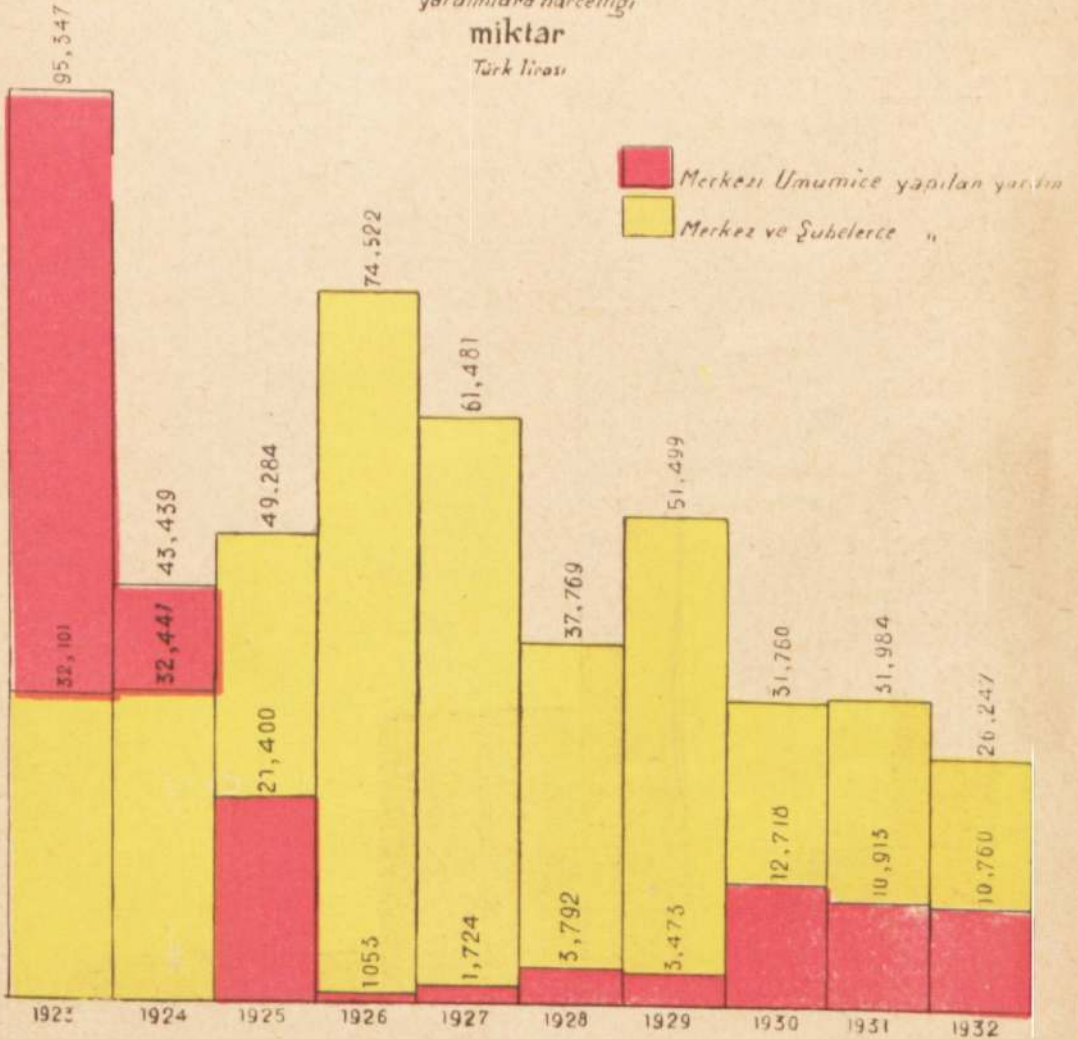
Vatandaş !

Bu saydığımız işlerle öğündüğümüzü zannetme. Eğer bu işleri başarmağa muvaffak oldu isek bunun başlıca saik ve amili, Cümhuriyet hükûmetinden gördüğümüz himaye ve teşvik, ve sizlerin hiç eksilmeyen yardımınızdır. Senin yüceliğini bir daha, bin daha söylemek borcumuz.

10 Yılda

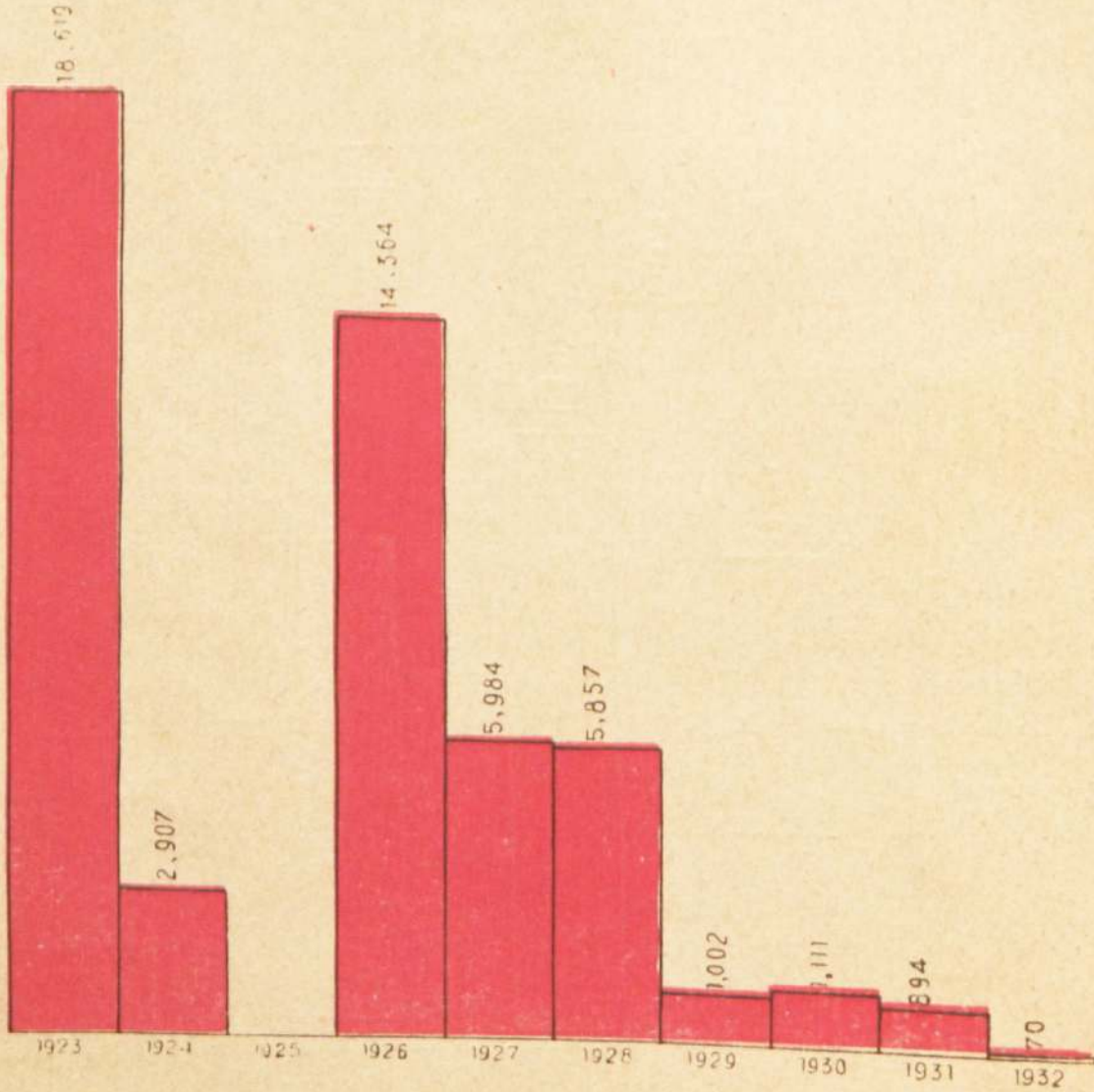
Merkezi Umumi ve Şubelerinin muhtelif işlere yaptığı
yardımlara harcellığı
miktar
Türk Lirası

10 Yılda

Esirlerin celbi için yaptığı yardımlar masrafı
Türk Lirası

1935

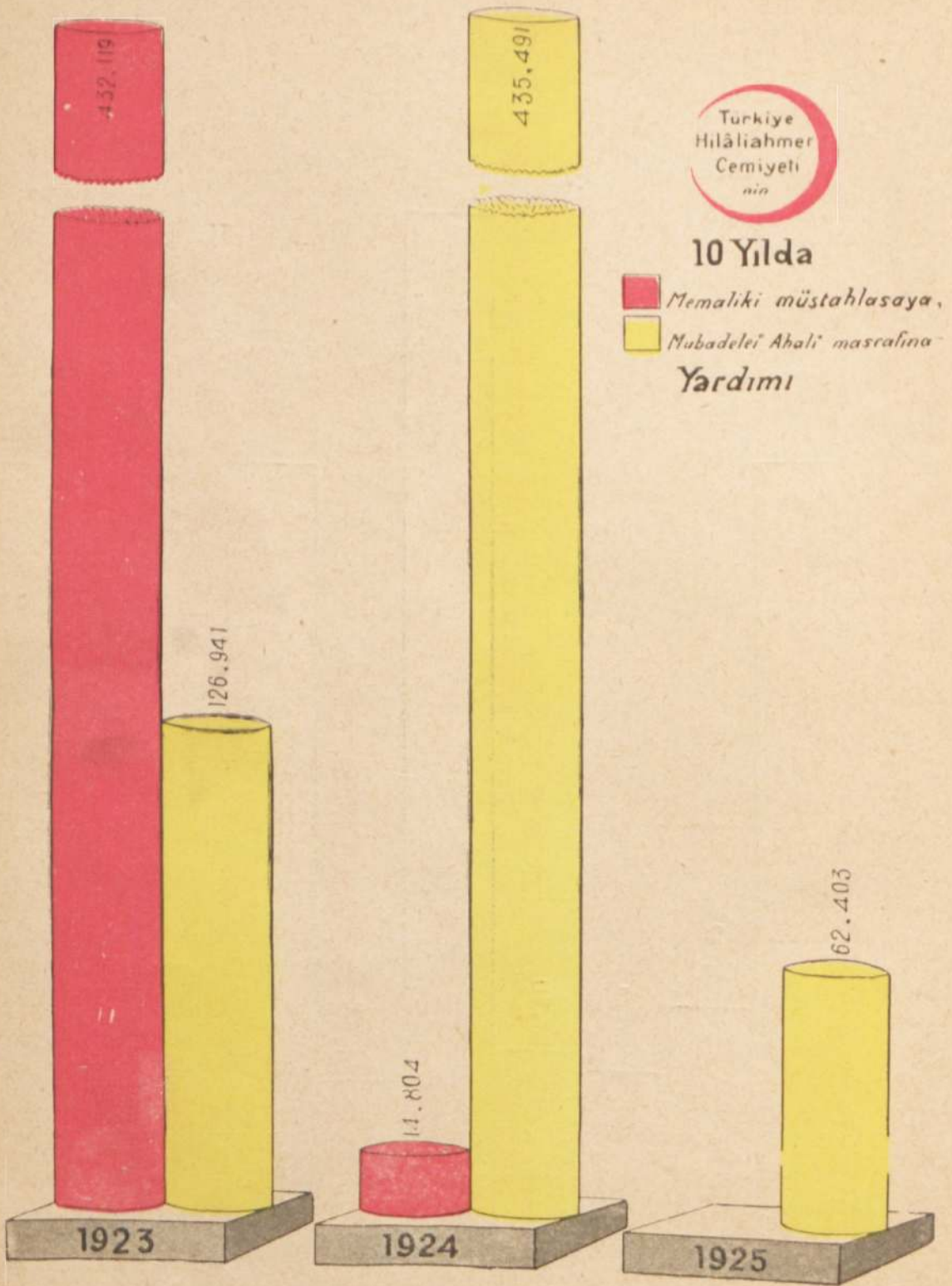
10 yıl

içinde

*Senelerine göre (yardımlar) a harçettiği
miktar*

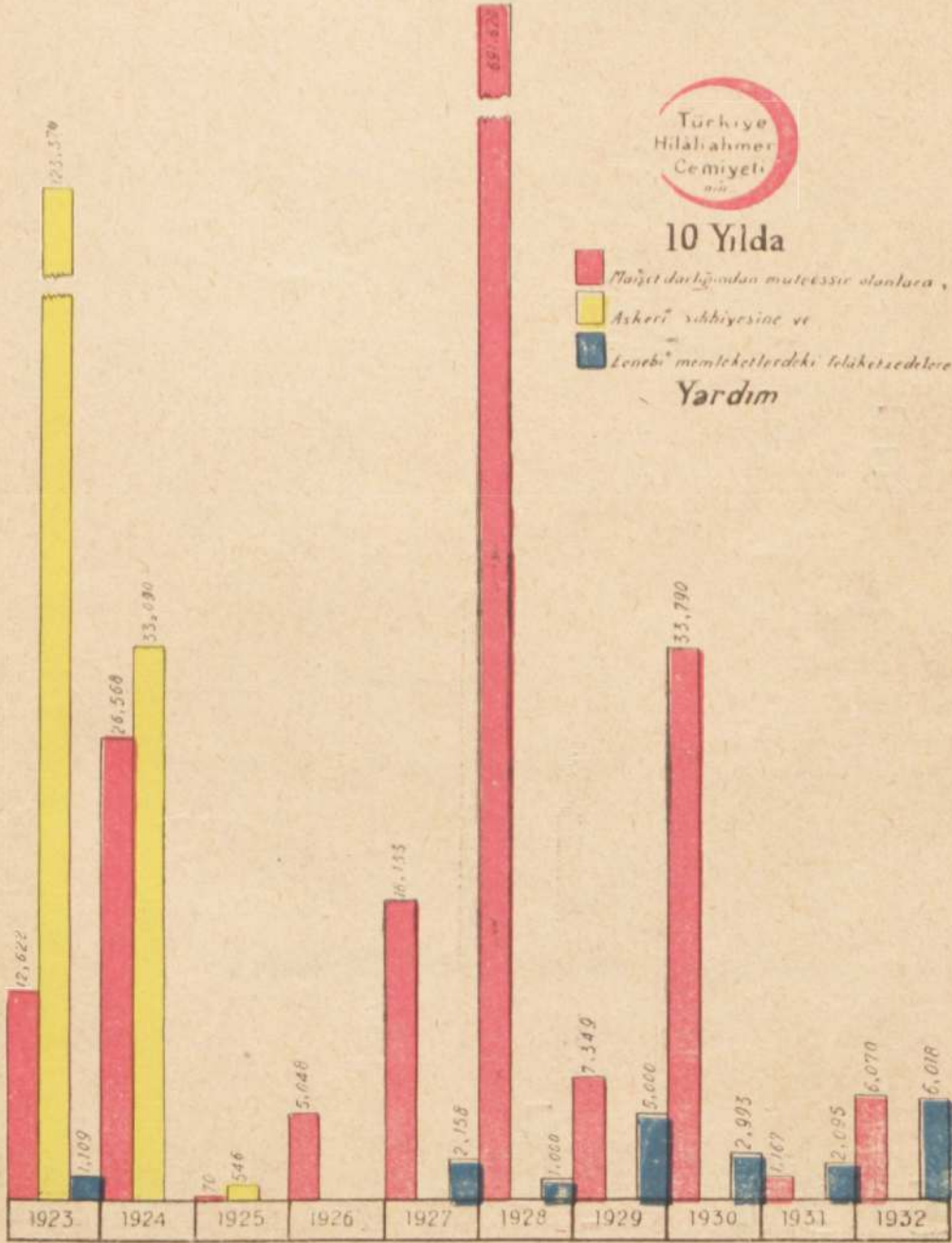

10 Yılda

- Maîyet dahilından müteessir olanlara
- Askerî tahbiyesine ve
- Zararlı memleketlerdeki felâketzedelere

Yardım

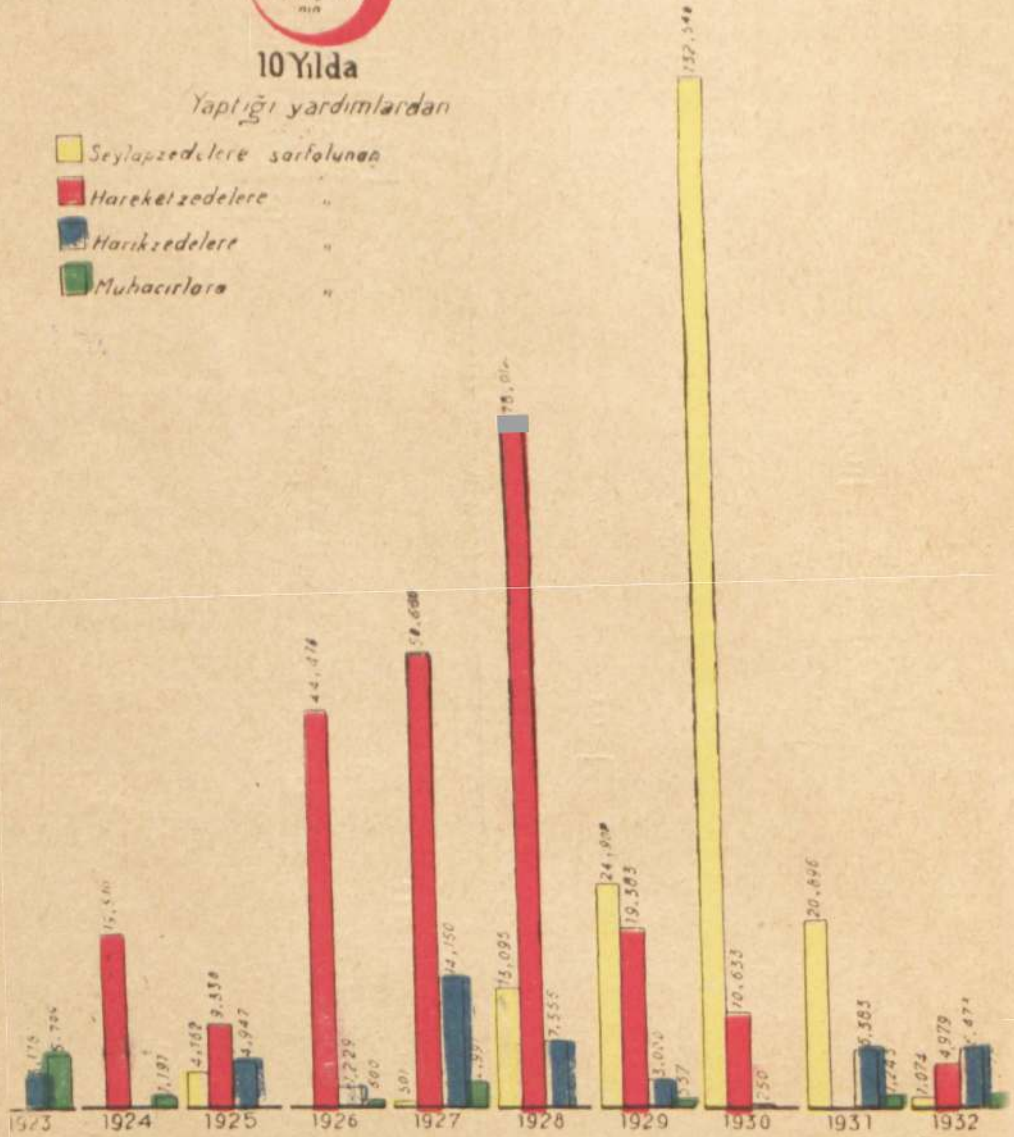

10 Yılda

Yaptığı yardımlardan

- Seylazedelere sarf olunan
- Hareketzedelere "
- Harikzedelere "
- Muhacirlere "

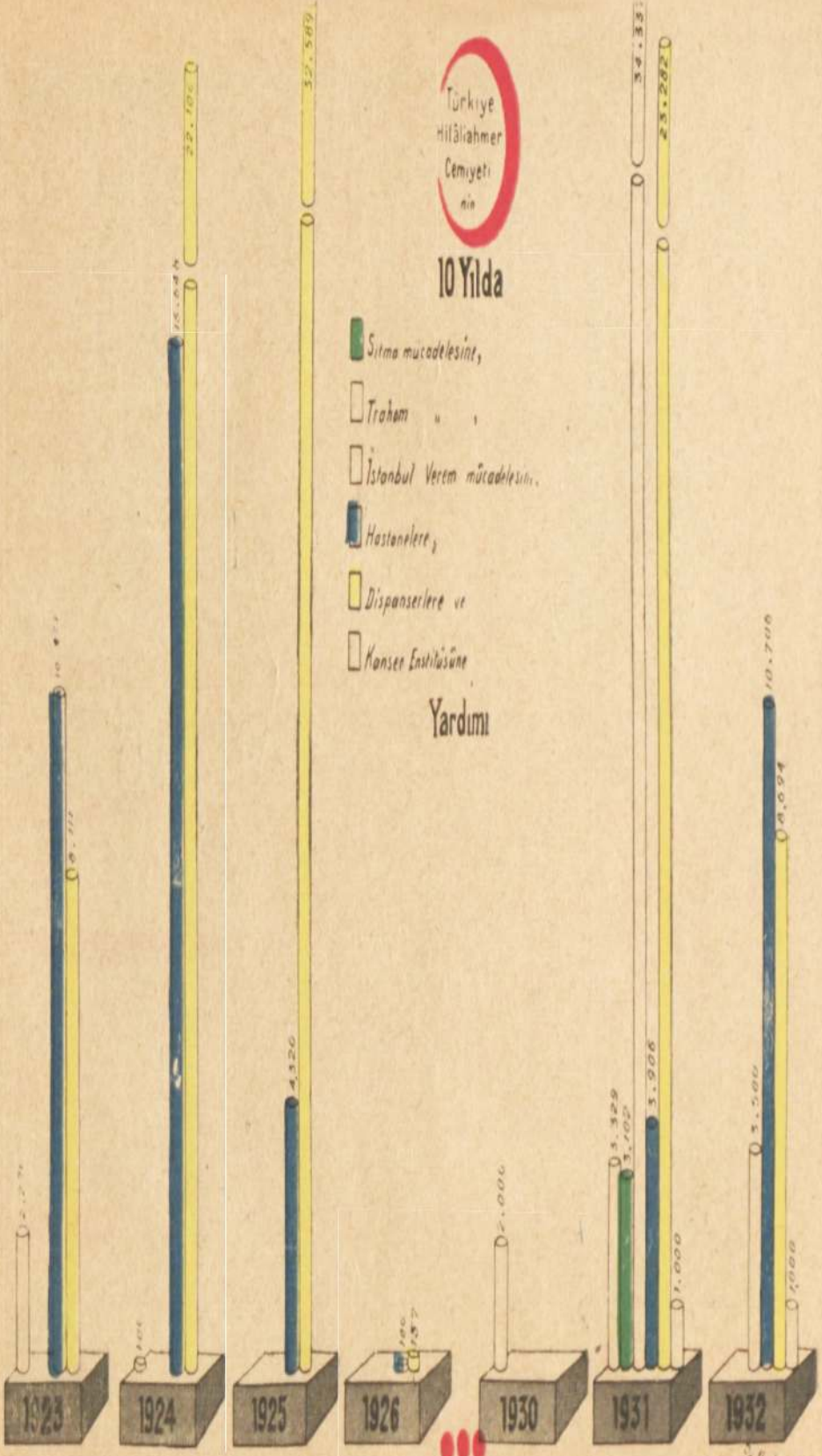

Türkiye
Hilâlihaşer
Cemiyeti
nin

10 Yılda

- Sıtma mücadelesine,
- Tifam " "
- İstanbul Verem mücadelesine,
- Hastanelere,
- Dispanserlere ve
- Kanseri Enstitüsüne

Yardımları

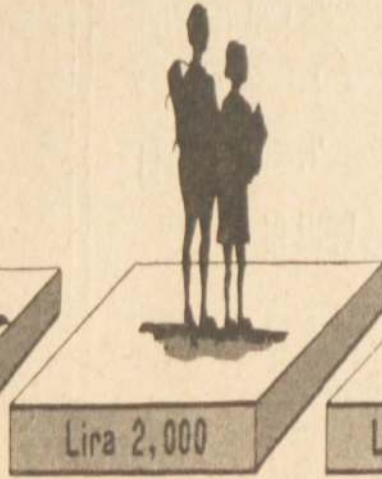

Türkiye
Hilâlahmer
Cemiyeti

10 Yılığında
Gıdasız çocuklara
yaptığı yardım

1920

1930

1931

Ş. Rıza

Binaenaleyh yapılan işlerin şerefli cümhuriyet hükûmetine ve onun necip evlâtları olan sizlere aittir.

Eğer bu şefkat ve insaniyet nurunun daha ziyade parlamasını istiyor isen Cümhuriyet hükûmetinin cemiyete karşı gösterdiği himaye ve teşvik ile mütenasip olacak kadar sende cemiyetle alâkadar ol.

Bizi hakarettten kurtarıp yoktan var eden Cümhuriyet idaresine ve onun çok aziz şeflerine karşı duyduğun minnet ve şükran hislerini izhara vesile arıyor isen onu ancak Cümhuriyet hükûmetinin ve onun liderlerinin çizdiği yolda gösterdiği hedefe doğru azimle, inanla yürü. Karşına çıkacak engelleri kır, ez ve bu vatanın temiz kalpli evlâdı olduğunu göster en büyük haz ve memnuniyeti memlekete nafi olarak yaptığın işde bulmıya kendini alıştır. Cemiyetimiz İstibdat, Meşrutiyet ve Cümhuriyet devirlerini görmüştür. Biz yalnız kendi meşguliyet sahamızda Cümhuriyet hükûmetinden gördüğümüz himaye ve sahabeti diğer devirlerle mukayese ettik ve sana neticeyi gösterdik. Emin ol başka sahalarda da aynı himaye ve sahabeti Cümhuriyet hükûmeti esirgememiştir. Onları da kendi meşguliyet sahalarında ve kendilerinden en fazla mahsul alacak tarzda himaye etmiştir. İşte Himayeietafal, işte Tayyare, işte Spor, işte Türk maarif, işte Milli iktisat ve ilâh... cemiyetleri. Onların bu on sene kadar kısa bir zamanda yaptıklarını araştı, oku ve yapılanlarla altı asırlık Osmanlı İmparatorluğu zamanında yapılanı — müsaade ette daha doğru söyleyeyim Avrupanın bazı memleketlerinde yapılanlarla — mukayese et. Düşün temiz duygulu hissin, mantığın sana ne ilham ediyor ise onu yapmağı kendine mukaddes ve eşsiz bir vazife bil.

Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti

Büyük Mustafa Kemal, Türk Cümhuriyeti

ve

Sulh

On yıl oldu, Türkiye gerçekçi varlığına kavuştu. Aslından Efendi yaratıldığı halde, zorla köleliğe indirilen yüksek ünlü Türk milleti; ellerini, kollarını hakanların tahtına bağlayan paslı zencirleri bir yaratıcının başa geçmesiyle kopardı ve kendi kendinin Efendisi oldu.

Yıllarca bu yaratıcının doğuşunu, başına geçmesini Türk milleti hasretle beklemişti. Önüne düşüp onu bu feraha ulaştıracak kudretli ve şanlı başboğu özlemişti.

Bebekleri bu hasret ateşile yanan, gözlerini diktği tan yerinde ; günlerden birgün (Mustafa Kemal)'in temiz, seher yıldızı kadar ışıkl, Türk tarihi kadar asil ve şanlı varlığını sezdi, onun bu yüksek varlığına, millet ellerini uzattı, ona sarıldı, inandı, kendi yıldızı ile onun yıldızı arasında tamamı tamamına bir uygunluk, bir tali birliği bulunduğunu anladı.

Türkün özünden doğmuş bu büyük adam, çok kıymetli milletine kurtuluş ve yükselişini müjdeliyordu.

Büyük savaşta Çanakkale'yi müdafaa eden, şarkta Çarlık istilâsını durduran, Suryede ricatı temin edip milletin varlığını, namusunu kurtaran bu büyük halâskârı Başboğ olarak tanıyorduk. Aradığımız, beklediğimiz halâskâr olduğunu, sezmiştik. Büyük savaş bitmiş, Munduros mütarekesi imzalanmış, silahlarımız elimizden alınmış, bütün memleket istilâya uğramıştı. Anadolu, Rumeli yanık yıkık damlar, tütmiyen bacalar, bağı yaralı nineler, kadınlar, yavuklular, öksüzlerle dolu idi. Milletin varlığımızın şerefü haysiyeti mestevlilerin ayakları altında çigneniyordu.

(Mustafa Kemal), bu hercümerç içinde silahları elinden alınmış milletin başına geçti. Senelerce uğraştı, Türk yurduna; yabancı ellerin musallat olmasının ne kadar pehaliya mal olacağını cihana gösterdi. Bu şanlı savaştan dönen aslan yapılı delikanlılar, Osman oğulları neslinin son hakanının düşmana armağan ettiği güzel ve nazlı budun'u yabancı ellerden kurtardıktan sonra artık hiç kimseye esir olmak istemiyordu.

Kendilerini zaferle ulaştıran şanlı başboğ; Efendi doğmuş Türke Efendilere yakışır bir devlet düzeni kurdu, Osmanlı hakanlığını bütün kötülükleri, bütün zulmü ve seyyiatı ile tarihe gömdü ve onun yerine Türkiye Cümhuriyetini kurdu. Bu uğurlu ve faydalı kuruluş 1923 yılı ilk teşrin ayının 29 unda olmuştu.

Bugün bu kuruluşun onuncu yılını kutluyoruz. Bu on yılda Türk milletinin yarattığı, başardığı bütün işler hep ileriye, ışığa ve medeniyete doğru hızla yaptığı sıçrayışlar, dünya tarihinde hiçbir millete nasip olmamıştır.

Göz önünde daima yükselen, nura ve tekâmüle koşan hem de yılmadan, yorulmadan koşan dinç ve genç bir millet ve o milletin üstünde barındığı, her şeyden üstün sevdiği, kıskanırca koruduğu bir budun vardır.

(Gazi Mustafa Kemal): bu yüksek varlığı yaratan, bunun için de hepimizin bir kat daha sevgisine, aşkına, prestesine hak kazanan vatan; on yıldır evlatlarından ayırsız gayrısız aynı feragati, aynı gayreti, aynı himmeti görmüştür. Bu da; ancak Büyük Gazinin kurduğu cümhuriyet sayesinde olmuştur.

Karşısında gördüğü örneğe benzemeğe cehdetmek beşeriyet iktizasıdır. Büyüklerin kadri onlara lâayık olmağa çalışmakla bilinir. Bu hakikatı anlayan milletimiz en büyüğünden en küçük ferdine kadar uhtesine düşen vicdan borcunu hakkile ödemek için bu on yıl içinde canla, başla her sahada çalıştığını göstermiştir. On yıllık gerçekçi varlığımızı kutluladığımız bu keyfli günde budunumuzun gözler önüne koyduğu manzara, gönlü sevinçle dolduracak, göğsümüzü kabartacak bizi iftihar ettirecek bir manzaradır.

Bizi hasta adam telakki edenlerin, ölümümüzü gözleyenlerin bugün ne kadar canlı, ne derece sağlam ve kuvvetli olduğumuzu görerek parmakları ağızlarında kalıyor. (Gazi Mustafa Kemal)'in; hasta adam telakki edilen bünyeye sunduğu cümhuriyet serumunun tesiri ona bu ebedi varlığı temin etmiştir.

Miskinlik, ümitsizlik, güvensizlik, cahillik, mahcupluk, kara taassup hasılı bir milletin varlığını kökünden kemiren mikroplardan türk bünyesinde iz kalmamıştır.

**

Asıl ve duygulu Türk!

Dünyanın en uzak yerlerinden kalkup bereketli bir tufan gibi her geçtiğin yerde yüksek ve eşsiz bir medeniyetin silinmez izlerini bırakarak mavi Egenin kıyılarına ulaştığın gündenberi cihanın dört noktasında adını saygı ile anmağa alışan bütün insanlığın bu günkü kadar hayranlık nazarlarını kendi üstüne celbetmiş değilsin.

Başın; kâinata dik bakan, temiz bakan aziz başın, günün doğu ve batı yerlerinde yükseliş, daima yükseliş müjdeleri okuyor.

Cihanı bölüşen milletlerin arasında senin benliğın, varlığın bir çoklarınkından daha değerli oldu. Her gittiği yere medeniyet, ışık, hürriyet ulaştıran atalarının ünlü ve anlı evladı olduğunu yaptıklarıyla yedi ıklime gösterdin.

Yıllarca akından akına koşan, zaferden zafere kavuşan, daima büyüklük ifade eden şanlı bayrağın; şimdi de sulha, rahata, refaha susa-

miş milletlerin gözü önünde bu kıymetli şeylerin uğurlu müjdecisi olarak dalgalanıyor.

Geçmiş zamanın pashı ve küflü bu güne göre manasız ve kıymetsiz kayıtlarını şuurlu bir hamle ile koparıp istikbale bağlandın. Ögle bir bağlanış ki, artık hiçbir kuvvet seni bundan ayıramaz.

Başında aziz varlığını taşıdığın büyük (Mustafa Kemal) bu gününe olduğu gibi yarımına da kefilidir. Seni kurtaran, yükselten, nurlandıran sana: hasretini çektiğin bütün eyi şeylere ulaşacak yolu gösteren, milletler camiasında en asıl mevkii temin eden odur.

Milletler arasında kin denilen, nefsanîyet denilen kötü şeylerin ne kadar zararlı, manasız olduğunu yine sana o gösterdi. Dünkü düşmanlarımıza dost elini uzatmakla insanlara en büyük bir ders verdi. Varlığına, haysiyetine tecavüz olunmadıkça, her kesi dost bilmenin - büyüklüğünü cihana öğretene, ferdlerde olduğu gibi milletlerde de alicenaplığın, mertliğin, doğruluğun, hayırhahlığın en güzel haslet sayıldığını asarile ispat eden yine o oldu.

Çeşit milletlere ayrılmış insanlık: birliği; gazez, nefsanîyet kin, hırs denilen fitneleri ortadan kaldırıp dayanıklı ve devamlı barışıklığın doğacağını senden bekliyor. Hakkını korumak ve teslim ettirmek için sarıldığı silahı herkesten iyi kullanmasını bilen (Mustafa Kemal) ve onun dayandığı millet bugün umumî sulha önayak olmakla: değerini bütün cihana tastik ettirmiştir.

Türkiyede Hasta Bakıcılık

ve

Hilâliahmer Hastabakıcı Hemşireler Mektebi

Memleketimizde iyi yetişmiş hastabakıcılara ihtiyaç ötedenberi şiddetle hissedilmekte idi. En ziyade doktorlar bu lüzumu duymakta ve mesleğine aşına hastabakıcılar yetiştirilmesini büyük bir sabırsızlıkla beklemekte idiler. Çünkü hasta tedavisi sahasında bu boşluğun acılarını her gün tatmakta idiler. Garp tababetinin aynen kabul edildiği ilk zamanlarda değil daha sonraları hatta Abdulhamit devrinde bile kadın hastabakıcı hemşireler yetiştirmeye teşebbüs etmek veya böyle bir fikri ortaya atmak adeta imkânsız idi. Çünkü buna bir çok kuvvetli maniler vardı :

1 — Türk kadınları tesettüre mecbur idiler bunlar erkeklerden ayrı yaşıyorlardı. Halbuki tesettür hastabakıcılıkla kabili telif değildir.

2 — Türk kadınları arasında hastabakıcılık için henüz bir örnek yoktu.

3 — Türk kadını asırlardanberi devam eden bir an'aneye teb'an yalnız evde çalışmak ile mükellef ve daha doğru bir tabirle sade bir ev kadını idi.

4 — Avrupada ve Amerikada hastabakıcılık mesleğine 'girenlere daima iyi nazarla bakılmış ve bunlara Cemiyet içinde şerefli bir mevki verilmişti.

Bir çok kibar ve asil ailelerin kızları ve hatta Prensesler hastabakıcı hemşire olmağı yüksek bir şeref telekki etmiş ve bu sayede mesleğin mevkiini yükseltmişlerdi.

5 — Son zamanlara kadar bizde umumî maarif bilhassa kadınlar arasında pek az intişar etmiş idi. Hastabakıcı hemşire olabilmek için en az ilk tahsili ikmâl etmek lâzımdı. Halbuki yirmi beş sene evvel imparatorluğun paytahtı olan İstanbulda bile kız mektepleri çok mahdud idi.

6 — Avrupa ve Amerikada ve hatta Japonyada bile hastabakıcılığın yüksek inkışaf ve terekkisine dinin büyük tesiri olmuştur. Buralarda hastabakıcılık dini duygulardan doğmuştur. Lâyük hastabakıcılık henüz yeni sayılabilir. Bütün bunlara zamanın fazla taassubunu ve din ülemasının böyle bir fikri çok fena karşılaşmasının kat'i olması etibbanın hastabakıcılık mesleğini tesis etmek arzularını bizzarur bağlamıştır. Bu güzel arzular şiddetli bir arzu halinde ancak kalplerinde yer bulabilmiştir,

Bu sebeplere ehemmiyetli ve şayanı dikkat bir sebep daha ilâve etmek lâzımdır.

Esasen Türkiyede hastabakıcı hemşire yetiştirmek fikrini neşredecek ve bu sahada maddî yollarda çalışacak yegâne ve büyük teşekkül Hilâliahmer cemiyeti idi. Halbuki Abdulhamidin vehmi yüzünden bu güzel ve hayırlı Cemiyet tam 33 sene her türlü faaliyetten men edilmiş ve isminden bile bahsedilmemişti. Bu satırlar hastabakıcı yetiştirmek hususunda ne için bu kadar geç kaldığımızı izaha kâfidir. Ve itiraf etmelidir ki bu tevhidî Türkiye için çok elim olmuştur. Meşrutiyetin ilânını müteakıp 1911 senesinde yeniden tesis edilen Hilâliahmer cemiyetinin nurlu sinesinde bu vadede bazı teşebbüsler görüldü, Muhterem Müderris Dr. Besim Ömer Paşa başta olmak üzere bazı zevat hastabakıcı hemşirelerin lüzum ve ehemmiyeti hakkında cemiyet içinde ve hariçte bir çok telkinat ve teşebbüsatta bulundular, bir mektebin heman açılmasında şiddetle ısrar ettiler. Hatta Kadırga vilâdethanesinde hastabakıcılık kursları açıldılar. Bu kurslara tanınmış ailelerden bir hayli hanımlar devam etti. Balkan harbinde ve umumî harpte bu hanımlar hastanelerde pek güzel çalıştılar. Hilâliahmer cemiyeti yine bu zamanlarda erkekler için dahi kurslar açmış ve bir hayli erkek hastabakıcı yetiştirmişti. Fakat bu güzel ve hayırlı düşünme ve teşebbüsler maalesef payidar olamamış, çünkü hastabakıcı yetiştirmek için esas bina henüz kurulmamış, devamlı bir müessise teessüs edememiş idi. Harbi umuminin nihayetlerinde ve mütareke senelerinde Hilâliahmer cemiyetinde bazı zevat mektep tesisi hususunda çok gayret sarfettiler. Fakat emellerinde tamamen muvaffak olamadılar. Maamafih hiç olmazsa Fakültede hastabakıcı kursları açmağa muvaffak oldular burada yirmi kadar hastabakıcı yetiştirebildiler. Fakat itiraf etmelidir ki bunlar tam manasile ve mesleğe aşına hemşire sayılamazdı. Milli mücadelenin hitamını müteakıp mektep tesisi fikri tekrar canlandı. 1924 senesinde İstanbulda Hilâliahmer umumî kongresinde Dr. Besim Ömer Paşa, Ziya Nuri Paşa, Teflik Salim Paşa, Haydar Bey ve sair münevverlerin şiddetli ısrarları ve kongraya iştirak eden azaların ittifaka yakın reyleriyle mektep tesisi için bir bütçe ihzarı kabul edildi. Ve Hilâliahmer Merkezi Umumisi tarafından teşkil edilen bir komisyon uzun ve devamlı bir mesaiden sonra mektebin bir talimatnamesile tedrisat programını ihzar etti.

Aynı sene nihayetine doğru bu teşebbüs filiyat sahasına intikal etti. Ve bu suretle uzun zamandan beri beklenen ve bir türlü açılmayan bu yüksek hayır ve insanlık müessesesinin küşadına Cumhuriyet idaresi zamanında muvaffak olundu. Einaenaleyh bu güzel ve yüksek mektep, Cumhuriyet devrinin en parlak ve güzide bir eseridir. Mektebin tesis ve küşadı ve idaresi vazifesi Guraba hastanesi Sertabibi Dr. Ömer Lütfi Bey'e tevdi edildi.

1925 Kânunuevvelinde işe başlayan Müdür evvelâ mektep binasının bulunacağı yeri tayin ederek bu maksat için elverişli bir bina aradı. Haseki, guraba ve Cerrah paşa hastanelerine yakın bir konak buldu.

Bu konak Haseki caddesi üzerinde ve dört dönümden fazla bahçeyi ihtiva etmekte idi. İlk sene için bina kira suretile tutuldu. Dahili tesisi az bir zamanda ikmâl edildi. Tefrişatı Şubat onbeşe doğru itmam edilerek talebe kabul edebilecek bir hale getirildi. Üç ay devam eden mesai ile oldukça güzel bir mektep kurmak kabil oldu.

Matbuatla vakı ilân üzerine müracaat eden hanımlardan, okuyup yazmak bilenlerinden ve sıhhatı yerinde olanlarından 32 talebe tefrik edildi. Ve mektep 21 Şubat 1925 tarihinde resmen açılarak tedrisata başlandı. İlk üç aylık tecrübe devresinde fransızca okutulduğu gibi talebelere ev işleri gösterildi. Ve hastane hayatına alışabilmek için talebe dört postaya tefrik edilerek sabahtan öyleye kadar Guraba, Haseki, Cerrahpaşa ve Gülhane hastanelerine gönderildi. Hasta Bakıcılık kabiliyeti göstere-miyenler kendi arzularıyla mektepden çıkarıldıktan sonra mütebaki talebeler birinci sınıfa terfi edilerek 1 Mayıs 1925 tarihinde mesleki tedrisat ve tatbikata başlandı. Talebelerin nazari ve ameli sahada istifadeleri nazari dikkate alınarak; muallimler, talebenin devam ettikleri hastanelerin etibbasından intihap edilmiş ve bu usulden bu güne kadar pek çok istifade edilmiştir. Bir senelik tecrübe, genç kızlarımızın hastabakıcılık sahasında muvaffakiyetleri hakkında güzel bir fikir verdiğinden Hilâliahmer Merkezi Umumisinin 926 senesinde mektep bütçesine koyduğu (20) bin liradan, on bin lira ayrılarak mektep binası satın alındığı gibi yeni bir konfrans salonu ve müdüriyet dairesi inşa edildi.

Artık Cemiyetin malı olan binaya kalorifer tesisatı yapıldı ve bir çok noksanları da ikmal olundu.

Konfrans salonu için iki sinema makinası ve bir projeksiyon cihazı alındı.

Avrupadan bir hayli tedris malzemesi celp edildi.

1929 senesi nihayetlerinde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili ve Hilâliahmer Merkezi Umumisi Reisi Dr. Refik Beyefendinin tensip ve daveti üzerine Rokteller Müessesesi Hasta bakıcılık şubesi Müdiresi Mis (Kros) mektepte esashi bir tetkik yaptı.

Bu tetkik mektebin tamamen lehine olarak tecelli etmiştir. Ancak tek bir noksan görülmüştür ki bu da mektebe kabul edilen talebenin bilgi kifayetsizliği idi. Avrupa ve Amerikada hasta bakıcılık mektebine girebilmek için lise ve yahut hiç olmazsa sekiz senelik bir mektebi ikmâl etmek şarttır. Esasen bizde; bu noksanı, ilk günlerden itibaren hissetmekte idik. Hatta Mis Kros'a tetkikat esnasında bu noktayı etraflica izah ederek bunun izalesine çalışacağımızı söyledik ve Türkiye Maarif sahasında süratle terakki etmiş olduğundan az zaman içinde orta tahsili ikmâl etmiş talebeler bulabileceğimizi söylemiştik. Maamaliyh Hilâliahmer Cemiyeti Merkezi Umumisi birkaç seneyi bile beklemiyerek mektebe altı aylık bir ihzari sınıf ilâvesi ile hemşirelerin seviyelerini tezyide muvaffak oldu. Bu ihzari sınıfta riyaziye, tarih, coğrafya yurt

bilgisi tedris edilmektedir. Bu tedrisatı güzide bir talim heyeti deruhte etmiştir. Talebelerin tahsil ve terbiyelerine ait hususatta hiçbir fedakârlıktan çekinilmemiş ve lüzumu kadar tedris malzemesi tedarik olunmuştur.

Programla muayyen tedrisat haricinde talebeye içtimai ve ilmi konferanslar verilerek malumatlarının tezyidine çalışılmaktadır.

Bugüne kadar mektepten yetiştirmiş olduğu muvaffak olduğumuz hemşirelerin bilgileri hakkında hiçbir şikâyet gelmemiştir. Üç sene evvel Sihat ve içtimai Muavenet Vekâletinin delâlet ve teşebbüsü ile Rockefeller müessesesi tarafından hemşire Fatma Abdurrahman ve Ülfet Ahmet Hanımlar, ziyaretçi hemşire yetiştirilmek üzere Amerikaya götürüldüler.

Bu hemşireler (Newjersey) de (Memorial Hospital) de bir buçuk ve bilâhara (kanadada) (Toronto) Darülfünununda bir sene çalıştılar ve her iki müessesede imtihanda parlak bir surette muvaffak olarak şehadetname aldılar, Ve ecnebi Hemşireler arasında yüksek bir mevki kazandılar; Bu da bizim mektepteki tahsilin ciddiyeti hakkında güzel bir fikir verebilir.

Hilâliahmer Hastabakıcı Mektebinden bu güne kadar şehadetname alan Hemşirele :

1927	A.	16
1927	B.	20
1928		17
1929		22
1930		20
1931		22
1933		17
		134

Bu Hemşirelerden izdivaç etmek üzere meslekten ayrılanlar yüzde sekiy ve diğer suretle Mektepten çıkanlar yüzde on nisbetindedir. Bir Hemşirede mecburi hizmetini ikmâl ettikten sonra çıkmıştır. Diğerleri yani yüzde sekseni halen hizmet başında bulunmaktadır. Mektepten mezun Hemşireler taahhütname mucibince beş sene mecburi hizmete tabidirler. Bu hizmeti her hangi bir mahâlde ve ya Hastanelerde ifaya mecburdurlar. Binaenaleyh Erzurumdan Edirneye kadar bütün memleketin her tarafında Hilâliahmer Üniformasını taşıyan Hemşirelere tesadüf edilmektedir.

Ders programı

İhzari sınıf

Riyaziye, Coğrafya, Tarih, Yurt bilgisi, Ev işleri.

Birinci sınıf

Teşrih ve Fizyoloji, Hikmet, Kimya, Bakteriyoloji, Hıfzıssıhha, Hasta bakımı.

İkinci sınıf

Dahili ve sari hastalıklar hakkında umumî malûmat, Emrazi cerraheye ve ameliyataneler hakkında umumî malûmat, Çocuk bakımı, Doğum, Edviye ve diyet.

Hastabakıcı mektebinden diploma alan hemşirelerin çalıştıkları hastaneler aşağıda yazılıdır.

Memleketler	Hastahane İsmi	Adet
Adana	Memleket Hastanesi	2
"	Trahom	1
Afyonkarahisar	Memleket	1
Ankara	Numune	6
Aydın	Memleket	2
Antep	"	2
"	Trahom Dispanseri	1
Balıkesir	Memleket Hastanesi	3
Bursa	"	1
Çanakkale	"	2
Çorum	"	2
Denizli	"	1
Diyaribekir	Numune	1
Edirne	Memleket	1
Erenköy	Verem sanatoryumu	1
Heybeliada	"	8
Ereğli	Memleket Hastanesi	1
Erzurum	Numune	2
"	Doğumevi	1
Elâziz	Memleket	2
Eskişehir	"	1
Isparta	"	1
İzmir	"	6
"	Eşrefpaşa	1
"	Emrazısariye	1
İstanbul	Ziyaretçi Hemşire	2
"	Cerrahpaşa Hastanesi	4
"	Haseki kadınlar	1
"	Guraba	6
"	Beyoğlu zükûr	2
"	" çocuk	2
"	Haydarpaşa	2
"	Gülhane	4
"	Prevantoryom	1
Kayseri	Memleket Hastanesi	1
Kilis	"	1
Kırklareli	"	2
Konya	"	3
Kozan	"	1
Malatya	"	3
Niğde	"	1
Ordu	"	1
Rize	"	1
Samsun	"	3
Sinop	"	1
Sivas	Numune	2
Tarsus	Memleket	1
Tokat	"	1
Trabzon	"	1
Yozgat	"	1
Zonguldak	"	2

İşbu Hemşirelerden on yedisi Baş Hemşiredir.

Erenköy Verem Dispanseri

Cümhuriyet Hükûmeti zamanında Türkiye Hilâliahmer Cemiyetinin başarabildiği mühim işlerden biri de hiç şüphesiz Erenköyünde vücude getirdiği sanatoryomdur. Açılalı çok bir zaman olmadığı halde şimdiye kadar bu müessesenin elde etmeğe muvaffak olduğu hizmetleri okuyucularına arz etmek maksadile mezkûr müessese Baş kâtibi Doktor İhsan Rifat beyin kaleme aldığı (Sanatoryom tedavisi ve faideleri) unvanlı yazıyı aynen koyuyoruz.

Sanatoryom tedavisi ve Faideleri

Dr. İhsan Rifat

Veremi iyi edebilmek için son yirmi sene zarfında ortaya atılan kimyevî tedavi Kollaps tedavisi ve muhtelif cerrahî tedavi şekillerinin hatta, hiç bekleninmeyen vekayide dahi mucizevî tesirleri inkâr edilemez, bununla beraber, bu tedavi usullerinin büyük bir mevki almış ve ehemmiyet kazanmış olmasına rağmen iyi bir mütehasssın daimî tekayyüt ve nezareti altında muntazam bir hayat süren hastalara açık hava kürü, bol gıda, mutlak istirahati dimağî, bedenî faaliyetten mahrum olarak yapılan sanatoryom tedavisi verem tedavisinin asıl esasını teşkil etmektedir.

Netekim Kollaps ve cerrahî tedavi şekillerini reddederek bir kaç ay sanatoryom tedavisi gören hastaların elde ettikleri iyi neticeler meydandadır.

Her sene yapılan ve intişar eden istatistiklerin mütaleası keza sanatoryom tedavisinin lehindedir. Hiç bir suretle bu fikir bu güne kadar müspet delillerle sarsılamamıştır.

Daha 1899 senesinde Berlin Kongresinde " Bronardel „ vereme karşı mücadelenin koruyucu olmaktan ziyade şafi olması için sanatoryom tedavisi şeklini kabul etmek lazımdır. Disiplin altında istirahat temiz ve açık hava kürü, güzel tegaddi en iyi vasıtai tedavidir demişti. Evvelce yalnız yeni başlamış veremlilere tavsiye edilen sanatoryom tedavisi bugün yalnız bunun için değil, aynı zamanda yataktan kalkamayacak kadar ağır olanlar müstesna olmak üzere bütün müteverrimlere tavsiye edilmektedir.

Sanatoryom tedavisi yalnız hastaya mümkün olabilen en iyi şifa şeraitini temin etmez aynı zamanda muhitinden hastayı tecrit ve böylece veremden korunmada en iyi bir vasıta dahi olur.

Bir çok genç adam ve genç valdelerin, çocuklarını, kardeşlerini, analarını ilâh... aşıladıkları ve bir ev içinde aile efradından bir kaçının hatta bazen hepsinin bu yüzden söndüklerine her gün şahit ol-maktayız.

Böylece ailevî sirayete misal olmak üzere müessesemize müracaat eden 204 hastadan 154 ünde ailevî sirayat bulunmuşturki $\frac{0}{0}$ 75,4 ünü teşkil eder.

* *

Beşer vereme karşı müdafaa için bugüne kadar yaptığını Pasteur ve Robert Koch'a medyundur.

Verem mikrobi "Koch," basili keşfedildikten sonra balgamla harp başladı, ve hastaların tecridi lâzım olduğu anlaşıldı. Bu iki âlim sirayete düçar olmuş vasattan çocukları korumada, sari hastalıklara karşı müstamel usullerle hastaların tecridinde ve vasatın sıhhate muzır olmayacak bir hale getirilmesinde amil olmuşlardır.

Veremden vefiyat nispeti; büyük bir ihtiyaç karşısında artan ve inkişaf eden verem sanatoryomları ve her gün ortaya atılan yeni tedavi usullerile, Phtisiologie'nin tekâmülü ve içtimaî amillerin (tegaddi, mesken, terbiye) tahtı tesirinde, geçmiş senelere nazaran her sene biraz daha azalmaktadır.

Evvelce umumî olarak sanatoryomlar verem vefiyatı üzerinden yüzde 10 gibi küçük bir kazanç vermekte idi. Hali hazırda, Kollaps tedavisi cerrahî müdahaleler, kimyevî tedavi ilah... ile $\frac{0}{0}$ 35 e kadar arttırılmıştır. Bu kazanç nispeti sanatoryom için intihap edilen hastalara göre yükselebilir. Bilhassa Kollaps tedavisi şifa ve iyileşme vakalarının nispetini çok arttırmıştır. Rist, Naveau'nın istatistikleri bize bunu aşikâr olarak göstermektedir. Bunlar $\frac{0}{0}$ 48/5 iyilik ve seriri şifa temin etmişlerdir. Leon Bernard $\frac{0}{0}$ 20 şifa ve $\frac{0}{0}$ 55 iyilik elde edilmiş vakalar kaydetmektedir. Almanyada muhtelif müelliflere göre $\frac{0}{0}$ 60 ilâ $\frac{0}{0}$ 85 e kadar seriri muvaffakiyet gösterilmiştir. Neuburger, Hermann ilah...

* *

Vereme karşı en iyi tıbbî mücadele sanatoryomlarda olur. Dispan-serler verem mücadelesinin nasıl mihverini teşkil ediyorsa, sanator-

yomlarda koruyucu ve iyi edici birer sıhhat hazinesi telâkki edilmelidir.

Verem her ırkı, her yaşta ve beşerin her sınıfındaki insanı yakaladığı gibi, insanla temasta olarak yaşayan bir çok hayvanatı da afetzede eder. Bazen andemik ve bazen epidemik olarak cemiyeti diğer hastalıklardan temamile başka ve daha şumüllü olarak nüfuz ve izrar etmiştir.

Mütalea edildiği zaman, vereceği ilk intiba, veremi kaldırmak için mutlak cemiyeti değiştirmek lâzım olduğu kanaatini verir.

Verem insanı yalnız öldürmez, aynı zamanda kemirir ve bitirir. Beşeri en kuvvetli bir şekilde müteessir eden hastalık veremdir. Hastalığın müzminleşmesiyle, cemiyet hayatında keza daha tehlikeli bir hastalık olur. Bu zaman ve gizli, sessiz seyreden anlarında muhitine mikrop saçarak hastalık içtimaî bir dert mahiyetini alır.

* *

Vereme karşı mücadelede ilk ihtiyaç memlekette veremin vaziyetini tanımaktır. Ölen ne kadardır? Hastalık hangi safhalarda ve hangi yaşlarda ziyadedir? Mesken ve tegaddi şeraiti nasıldır.

Sanatoryom neticelerini iyi bir şekilde temin edebilmek için verem mücadele vasıtalarının « meselâ dispanserler gibi » müştereken çalışması ve hastaları sanatoryomdan çıktıktan sonra senelerce mükerreren görebilmesi izdivaç, doğum anındaki vaziyetleri. İlah... gibi hususattan sonra takip etmek lâzımdır.

Bu mücadele de sanatoryoma düşen vazife çok büyüktür.

İstanbul verem mücadele cemiyeti, 16 mayıs 1932 tarihinde Hilâliahmerin yüksek yardımile, büyük bir ihtiyaç karşısında Erenköy sanatoryomunu açtı.

Kuşadından bugüne kadar daimî bir tehacüme ve mütezayit bir rağbete mazhar olan müesseseye bu güne kadar 137 erkek ve 67 kadın olmak üzere 204 hasta yatmış ve tedavi edilmiştir.

15 i kadın 23 ü erkek olmak üzere 38 yataktan ibaret olan sanatoryoma yatak adedine nispeten erkek hasta % 30 nispetinde fazla müraccaat etmiştir. Şekil 1 de görüleceği üzere kadın ve erkek de hastalık en ziyade (20 - 25) yaş arasında görülmektedir. Bu yaştaki hastalar mecmuu vekaiyin üçte birini teşkil etmektedirler.

	serirî şifa	iyileşme	hali.	vefat
Sanatoryoma giren 137 erkek hastadan	2	102	31	2

bu hastaların umumî kür müddeti 9878 olup beher hastaya vasatı olarak 71,3 gün kür müddeti isabet etmektedir.

Umum vekaiye nispeten şekil 2 de gösterildiği veçhile bu 137 hastadan % 75,1 ini iyileşme, % 1,4 tam şifa, % 22,1 halile % 1,4 ü vefat teşkil etmektedir.

	Seriri şifa	iyileşme	halile	vefat	
67 kadın hastadan	1	41	23	2	olup

umumî kür müddeti 4192 ve beher hastaya vasatı 62,5 gün isabet etmektedir.

Kadın hastalarda iyileşme % 61,4, seriri şifa, % 1,4 halile, % 34,3 vefat % 2,9 dur.

İyilik müşahede edilen 143 vakadan 27 si yeni vakalar 65 i orta şiddette ilerilemiş, 51 i müterakki bir şekilde seyreden hastalardır.

Bu müddet zarfında, 71 vakada müdahalekâr tedavi yapılmış olup bu miktar vakanın % 34,3 yani üçte birini teşkil etmektedir.

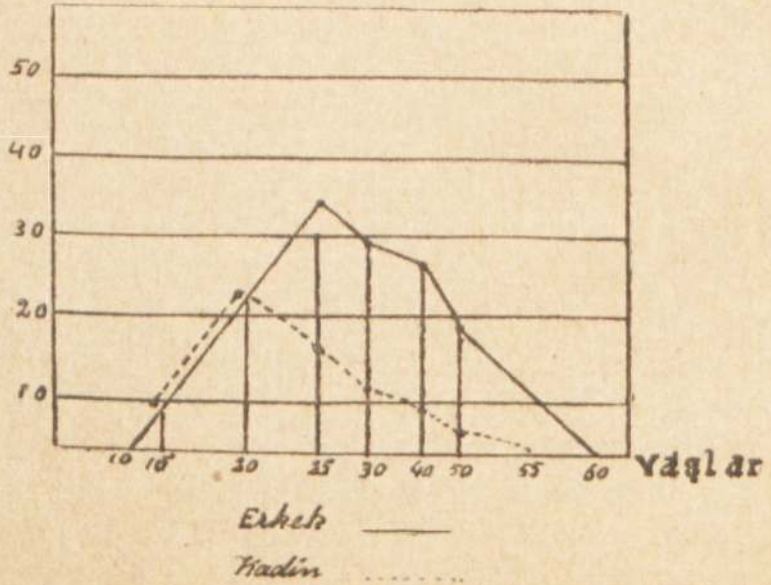
Bu 71 vakada:

	İyi netice	Fena akibet
1 Oleotoraks	1	
1 Antijen metilik	1	
23 Oroterapi	21	2
10 Frenisektomi	8	2
2 Torakoplasti	2	
34 Pnomotoraks	30	4
(2 si iki taraflı pnomotoraks)		
71	63	8

Yapılan müdahalekâr tedaviden % 88,7 nispetinde iyilik elde edilmiştir. Şu kısa izahat ve ihşaî malûmat bize, sanatoryom tedavisinin, ak ciğer vereminin teşfiyesinde yapılan bilûmum tedavi şekillerinin fevkinde olduğunu gösterir. İstanbul verem mücadele cemiyeti, Hilâli-ahmerin çok kıymetli muzaharetile kurduğu bu müessesenin, ileride inkişafına ve bu suretle halka daha büyük istifade temin etmesine muvafak olabilirse çok bahtiyardır.

Bu Sanatoryoma ait resimler mecmuamızın sonuna koyduğumuz resimler arasındadır.

Şekil : 2

16 Mayıs 1932 den 1 Eylül 1933 tarihine kadar giren hastalarda muhtelif yaşlarda ki hastalık nispetini gösteren münhan

Afyon Karahisar Maden Suyu

Tabiatın bir lûtfu olarak memleketimizde çıkan ve dünyada mevcut bu evsafa mahdud birkaç maden suyunun en iyilerinden biri olan Afyon Karahisar maden suyunun 60 sene müddetle işletilmesi imtiyazını Cümhuriyet hükûmetimiz Cemiyetimize vermiştir.

Cemiyet, imtiyazı aldıktan sonra ilk iş olarak menbainda asrî tesisat yaptırdı. Suyun havassını zayi etmeden şişelere doldurulması, şişelerin fennî bir surette yıkanması ve saire gibi işler için lüzumlu olan makineleri getirterek işe başladı. Yapılan tesisatın tamamen fenne muvafık olduğuna emin olmak istiyen Merkezi Umumîmiz işbu tesisatı kontrol etmek üzere Almanyada Bad Ems kaplıcaları mühendisi ve beynelmilel şöhreti haiz olan maden suları kaptaj müte-hassısı Mösyö Arnold Şerreri getirtti.

Yapılan tetkikat neticesinde maden suyumuzun yukarıda arz edildiği veçhile dünyanın en iyi ve yüksek hassalî maden sularından biri olduğu mumaileyh tarafından da teyit edilmekle beraber lüzumlu görülen bazı ilâve ve tadilât da yapıldı. Cemiyetce Karahisar maden suyunun işletilmeğe başlandığı 1926 senesi Teşrinievvelinden şimdiye kadar yalnız tesisat için 94323 lira sarfile suyun kapitajı ve bir imlâ fabrikasile büyük bir hangar ve icap eden diğer fennî binalar vücade getirildi.

Şimdiye kadar iştirâk ettiğimiz Paris, Bursa ve 9 Eylûl 1928 İzmir sergilerinde çok beğenilen maden suyumuz, diploma ve altın madalya verilmek suretile takdir edildiği gibi en son 15 Mayıs 1932 tarihinde iştirak ettiğimiz Londrada beynelmilel ticaret ve asîj evler sergisinden dahi en büyük mükâfat, diploma ve altın madalya aldı.

Maden suyumuzun nisbeten pahalıya mal olmasının başlıca sebeplerinden biri henüz memleketimizde şişe yapılamamakta olduğundan maden suyuna mahsus şişeleri Avrupadan getirtmek mecburiyetinde olmaklığımızdır. Fabrikasından İstanbula gelinceye kadar nakliye ücreti verilerek fiyatı yükselen bu şişelerin gümrük resmi, dizbarko, muamele vergisi ve saire gibi rusum ve İstanbuldan Haydarpaşaya ve oradan tren ücreti verilerek Hamam istasyonuundaki menbaimıza sevki; şişe fiyatlarının yükselmesini mucip ol-

duğu gibi doldurulan şişelerin menbadan memleketimizin muhtelif yerlerine gönderilmesi için kilometresine göre verilen tren ücreti de suyun fiyatını arttırmaktadır.

Sıhhi faydası pek büyük olan bu nafi sudan Cemiyetimiz maddi bir menfaat beklememekte ve bu şifalı sudan herkesin layikile istifade etmesine tavassut etmek suretiyle sıhhati umumiye hizmet etmek gayesini istihdaf eylemektedir.

Terkibi itibarile dünyanın birinci sınıf maden sularının en iyilerinden olan maden suyumuzun memleketimiz dahilinde çok ucuza satılması, şifali hassası takdir olunarak istenmekte olan Mısır, Irak ve İngiltere ve saire gibi ecnebi memleketlerde de diğer maden sularına fiyatça rekabet edebilecek bir şekile gelebilmesi için bilcümle rusumdan istinası ve hükümetimize bağlı nakil vasıtalarının ücret alınmaması veya tatbik olunan tarifenin tenzili lazımdır. Bu hususların muhterem Büyük Millet Meclisimizce tetkik edilmekte olduğuna ve bunun Afyon Karahisar maden suyu mahsus bir maddei kanuniye ile temin edilmek üzere bulunduğu Merkezi Umumimiz muttali bulunmakla mübahidir,

Cemiyetimiz, suyun ucuza mal edilmesi için sarfettiği mesaiye müzaharetini esirgememesini muhterem Büyük Millet Meclisimizden ve onun yüksek hükümetinden dilemektedir.

Afyon Karahisar maden suyu menbamıza ait resimler bu sayımıza konmuştur.

Oyun Kâğıtları

1118 numaralı ve 20/6/1927 tarihli kanun ile Devlet inhisarına alınmış olan oyun kâğıtlarından mütehassıl varidattan yüzde yetmiş beşi Cemiyetimize muavenet olmak üzere terk ve tahsis olunmakla beraber bu inhisarın niyabeten işletilmesi de, her zaman için lutuf ve himayesine mazhariyetle müftahir bulunduğumuz Cümhuriyet Hükûmetimiz tarafından Cemiyetimize verilmiştir.

Memleketimizde satılan oyun kâğıtları yalnız Cemiyetimiz tarafından satılmakta ve bunlar yine yalnız Cemiyetimizce mühürlenüp bandrollanmakta olduğundan, tenvire hadim olmak üzere, satış merkezimizle oyun kâğıtlarımızın işaretleri ve kaplarından da kısaca bahsetmeği lüzumlu gördük.

A — Satış Depomuz İstanbuldadır. Bu Depomuz, perakende ve toptan satış yapar. Vatanımızın her hangi bir tarafından istenirse isteyene bir deste dahi oyun kâğıdı gönderir. İstanbul dahilinde ve haricinde daima müşterilerle temastadır. Numuneler gönderir, izahat verir, sevkiyat en seri vasıtalarla yapılır. Tediye şeraiti; peşin veya Banka teminat mektubudur.

B — Oyun kâğıtlarımızın hepsi filigranlıdır. Filigran, ay yıldız ve (T. C. O. K. İ.) rumuzundan ibarettir. Her destenin (Karo Ası) üzerinden, oyun kâğıtlarına mahsus basılmış bir mühür vardır. Düzinelerin ve deste kaplarının üzerlerinde Cümhuriyet Hükûmetimizin merkezindeki (Hakimiyeti Milliye) meydanı resmi vardır ve bunun üzerlerindeki izahat da Türkçedir. Deste kapları ayrıca bir bandrolla sarılmıştır.

Filigran uzun bir etüd muhassalasıdır. Taklidi müşkül olduğundan kaçak oyun kâğıtlarını kolaylıkla tefrika medar olan işarettir.

Binaenaleyh :

Mallarımızın iyiliği itibariyle ve Memleketimizin en yakın ve en uzak yerleri için balâda maruz ticarî kaideler hassasiyetle daima göz önünde bulundurulup alış verişi yapılarak umumî memnuniyet kazanılmıştır.

Satışa başlangıç tarihi olan Mayıs 1928 denberi, gün geçtikçe

işin incelikleri; çalışmakla; tecrübelerle anlaşılaraq bu hususta itthaz edilen tedabirin tatbiki suretiyle oyun kâğıtları varidatımızda her sene şayanı kayt ve şükran bir fazlalık elde edilmiş ve edilegel-mektedirki :

Bu veçhile mesaimizin nafi seméelerini iktitafa muvaffakatiye-mizin en büyük sebeplerinden biri de : Mübeccel Cümhuriyet Hükûmetimizin kaçakçıları şiddetle takip ile bunları muattaliyette bırakarak satış sahamızı genişletmiş olmasıdır.

Bu münasebetle satış mağazamızın resmini bu sayımıza koyduk.

Türkiye Hilâliahmer Cemiyeti Sanat Evi

Balkan harbinde Hilâliahmer Hanımlar merkezi ve Merkezi umuminin tasvibiyle açılan bu müessese, yetim, şehit ve muhacir ailelerine bir iş melcei olmak üzere açılmıştı. Memleketin güzide ve münevver hanımefendilerinin idaresine verilen Sanat evi Millî nakışi ihya etmiş ve mendil, peçete, büluz, meşlah, örtü, çay takımları, çanta ve şase abajurlar üzerine nadide nakışlardan ibaret işler yaparak Muhterem Halkın zevkına arza muvaffak olmuştur.

Bilenleri daha müttekâmil, bilmiyen kızları öğretmek, onların bu el emeklerine mukabil ücretlerini vermek sonra da sıhhat ve terbiyeleriyle alâkadar olmak suretiyle 100 den fazla işçinin velev mutevaziane hayatlarını idameye sanat evimiz muvaffak olmuştur. Teşekkülü tarihlerinde büyük, küçük her fert ve müessese ve bilhassa Merkezi umumi tarafından himaye gören sanat evi idare masarifi açığı bazı zaman yardımlarla kapanmıştır. Mamafih müessesenin Hilâliahmer İstanbul merkezine iltihakı tarihinde onbin yediyüz otuz iki liralık nakit, mal ve demirbaş eşyası bu gün On altıbin dört yüz kırk dört liraya balığ olmuştur. Ara yerde Merkezi umuminin nakdî yardımları sermayesine ilâve olunmuş ve bu yardım işçilerin daha müsait ve kolay şerait içinde himayesini temin etmiştir. netice itibariyle de Sanat evi ciddî bir zarara uğramamıştır.

Müessesenin vücade getirdiği mamulât kendi satış yerinde, çarşıda meşherde, muhtelif yerli ve avrupa sergilerinde teşhir olunmuş ve limanımıza gelen seyyah vaporlarına götürülmüş, hulâsa her fırsattan istifade edilerek satışın ve binnetice işçilerin himayesinin teminine çalışılmış ve müessesenin nam ve faaliyeti her yerde tanınmıştır. 1926 senesindenberi muhtelif seneler zarfında işçi hanımlara Yirmi bin liraya yakın iş ücreti verilmiştir.

Mamulata teallûk eden örnekler gayet kıymetli ve tarihi eserlerden kopya edilmek suretiyle temin olunmuş ve bu gün elde bulunan bu mamulât memleketin el işlerine ait en nefis bir sanat eseri teleki edilmiştir. Sanat Evimizin işlerinden bazılarının resimlerini bu sayımıza koyduk.

Gençlik Hilâliahmeri

27 Şubat 933 tarihinden itibaren memleketimizde bir Gençlik Hilâliahmer dernekleri teşkilâtına başlanmıştır.

Gaye : « Yavrularımızı insaniyet, şefkat ve birbirlerine yardım hisleriyle yetiştirmek ve bu maksadın husulî için topluluk hayatına alıştırmak.

Türk gençlerinde fazilet ve vatandaşlık hisleri yaşatmak, hıfzıssıhha kaidelerini yayararak memleket dahilinde umumî sağlığın yükselmesine çalışmak, mektep talebesini Hilâlahmer işleriyle yakından alâkadar etmek suretile onlara Hilâliahmerin maksat ve gayelerini öğretmek ve bu suretle Hilâliahmer Cemiyetinin müstakbel azalarını hazırlamak, ecnebi memleketlerdeki buna benzer gençlik dernekleriyle rabıtalılar tesis etmek, mektepliler arasında mektup, hediye, albüm, kolleksiyon, kitap ve malumat mübadelesi ve imkân bulunduğu takdirde ziyaretler yapılması gibi vasıtalarla bu rabıtalıları kuvvetlendirmek, Hilâlahmerin varidatını artırmak ve Hilâlahmer Cemiyeti Merkezi Umumîsinin vereceği talimat dahilinde felâketzedelere, hastalara, malûllere ve muhtaçlara yardımda bulunmak » tır.

Bu gayeyi hakikat sahasına iysal için gençlik Hilâliahmer dernekleri merkez heyeti evvelâ istihzarata başlamış ve Mayıs ortalarına doğru bunu ikmal eyledikten sonra hemen mekteplerde teşkilâta girişmiştir. Ders senesinin son zamanına tesadüf etmesine rağmen bu teşkilât işi hayli ilerlemiş ve bir çok yerlerde dernek kol ve şubeleri teşekkül eylemiştir.

Şimdi ders senesi başlaması dolayısıyla bu teşkilâtın az zamanda bütün mekteplerde kol ve dernek şubeleri vücuda getirerek yukarıda zikredeceğimiz gayeyi vücutlandıracağından eminiz.

Mecmuamız her nushasında bu teşkilâta ait yazıları okuyucularına arz ediyor bu günde (Gençlik Hilâl ve Salipiahmerleri bu teşekküllerde mektuplaşmanın mahiyet ve kıymeti) unvanlı yazıyı taktim ediyoruz.

Gençlik Hilâliahmeri ve Salibiahmeri ve bu teşekkülle de mektuplaşmamın mahiyeti ve kıymeti

12 sene kadar evvel Kanada mekteplerindeki çocuklar ve gençlerde bir hareket, kuvvetli bir teşebbüs başlıyor. Bu teşebbüs ve faaliyet insanî ve vatanî necip bir duygunun canlı bir eseridir.

Kanada mektep çocukları ve gençleri, Umumî harpte mecruh düşen vatandaşlarına yardım etmek, harp kurbanlarının ailelerinin âlâm ve ıztıraplarını tahfif ve bu suretle babasız kalan mektep arkadaşlarının ihtiyaclarını tehvin eylemek için birleşiyorlar.

Müdürlerinin, muallimlerinin nazaret ve idareleri altında durmaksızın, yorulmaksızın uğraşıyorlar, bu birleşme ve çalışma ile memleketlerine ve vatandaşlarına karşı çok faydalı bir uzuv olduklarını gösteriyorlar.

Kanada mektep çocuklarının ve gençlerinin bu teşebbüs ve faaliyetleri diğer memleketler mekteplerinde dikkat ve rağbetlerini celbediyor. Şurada burada teşebbüsler, teşekküller başlıyor. Bu teşebbüs ve teşekküller Salibiahmer ittifadının dikkatli görüşünden uzak kaçmıyor. Yakından, uzaktan tetkik ediyor. Görülüyorki yapılan ve yapılmak istenilen işler 1864 den yani Salibiahmerin tesis tarihindenberi özlenilen işlerdir. Kendi mesai programının ana hatlarıdır. Teşvik ediyor, tergîp ediyor, delalet ediyor ve bu teşekkülleri himayesine alıyor. Bu suretle mektep çocukları ve gençleri tarafından vucude getirilen bir çok hayırlı teşekküller (La croix - Reuge de la Jeunesse) (gençlik Salibiahmeri) adını alıyor.

Umumî harbin sonlarına doğru Kanada mektep çocukları ve gençleri tarafından esasî kurulan (La croix - Rouge de la jeunesse gençlik Salibiahmeri) görülüyor ki hayrihahlığın ve insaniyetperverliğin canlı bir eseridir. Salibiahmer ittifadı neşriyatındaki istatistiklere nazaran bu kıymetli ve hayırlı eser on iki sene içinde tedricen elli dört muhtelif memleketin mektepleri tarafından memnuniyetle kabul edilmiş ve bugün gençlik Salibiahmerine dahil olan âza adedi on iki milyonu tecavüz etmiştir.

Hilâliahmer cemiyeti senelik kongrelerinde bu kıymetli eserin Türkiye mekteplerinde de vücut bulması hakkında murahhas beyler tarafından gösterilen arzu ve temayül; Maarif, Sıhhat ve Muaveneti-içtimaiye Vekâletleri ile Hilâliahmer M-rkezi Umumisi tarafından memnuniyetle karşılanmış gençlik Salibiahmer teşekküllerinin nizam-